

KNÖS, ANDREAS

Twänne christeliga predikningar,
hållne, then förra på all helgona dag,
wid et nytt orgwerks inwigande i Skara
domkyrka år 1781; och then sednare
på första söndagen i adventet i
Härlunda, wid Skara, s

(Edman
1783

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök*:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra*:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

SKARA DOMKIRKAN
EX. A.

Swänne Christeliga

Teol.
Sänd.
Kyrk. inv.
(92.)
1700-1827

Predikningar,

Hällne,

Then förra

På All Helgona Dag, wid et nytte
Orgwerks inwigande i Skara
Domkyrka år 1781 ;

Och

Then sednare

På första Söndagen i Adventet
i Härlunda, wid Skara, samnta
år, tå en ny Kyrka ther in-
wigdes ;

Samt, efter begäran, til trycket lämnade,

Af

ANDERS OLUFSSON KNÖS 1721-1789

ANDREAS KNÖS,

Then Hel. Skrifts Doctor och Domprost i Skara.

UPSALA,

Tryckte hos Directeuren JOH. EDMAN 1783.

Imprimatur.

Skara Consistorium, d. 10 Sept. 1783.

Ad mandatum

LAUR. CARLMARK.

Ven. Consistorii Notarius.

I. I. A.

Then förra Prädikan,

på

All Helgona dag.

§. 1.

Såter Christi ord rikeliga bo uti eder med all wisdom: lärer och förmaner eder inbördes med Psalmer och lässånger, och andeliga wisor, i nådene, och sjunger HERANOM i edart hjerta. I Epistelen til the Coloser *a)*, läses thenna trogna förmaning, som Apostelen Paulus fordom gaf sina Christendoms bröder, i then uti mindre Asien belägna hedniska staden Colosen, och tillika oss: ty thet som skrifwet är i then heliga Skrift, är äfwen skrifwet oss til lärdom *b)*. Han hade i thet föregående föreställt salighets ordningen, i hwilken wi med Christo dö och leswe, söke thet oswantil är, döde våra lemmar som på jordene äro, aflåde then gamla, och iklåde oss then nya människan

A 2

a) Col. 3: 16. *b)* Rom. 15: 4.

skap c), m. m. som hit hörer; och beprisar thes efter medlet, hwarigenom thetta uträttas, nämligen Christi ord, hwarmed han menar thet samma, som HERren Christus i thenna sin instruction, han gaf sina Apostlar: lärer them hålla alt thet jag har eder befalt d): ty the ord, Han sagt och säger oss, äro ande och lif e), begäfwade med lif af Guds Anda, såsom en lefwande säd, att föda människor på nytt til andeligt och ewigt lif.

§. 2. Thetta Christi ord, säger Apostelen, bör finnas hos oss rikeliga, thet är, med all sin ymnighet, som thet står om Christo, at när han efter sin upståndelse så talte för Emauntiska Lärjungarna, at thetas hjertan blefwo brinnande, så begynte han på Mosen och alla Propheterna, och gjorde uttydelse för them i alla Skrifter som woro om honom f); samt at thet skall läras och utföras flitigt och ofta, och med mångahanda gåfwor, jämwäl på åtfylligt sätt, med läsande, utläggande och sjungande, til en rik och ymnig frukt, i tron och kärleken, tålamod och alla Christeliga dygder. Thet skall bo rikeliga icke allenast ibland oss, i all rum, både i the allmänna, heliga eller thertil affskilda rum, och våra hus, wid enskild andakt, utan ock i oss, som thet heter i föregående v. 15. Guds frid regere i edor hjertan. Thetta bör ske med all wisdom, i en god ordning, och på tilbörligt sätt, så at man werkeligen therutur hämtar then wisdom, som

c) Col. 3: 1-10. d) Matth. 28: 20. e) Joh. 6: 63. f) Luc. 24: 17, 32.

som thet gifwer om Gud i Christo, at man theri må tilwåra, och blifwa upbyggd i tro och gudaktighet, samt theraf låra, huru man i alla omständigheter och wid alla tillfällen må stic- ka sig wisligen, icke som the owise, utan som the wise g). Widare heter thet: lærer och förmaner eder inbördes, eller hwarannan både offentligen i församlingen, och särskilt hemma i husen, med Psalmer och lässån- ger och andeliga wisor, icke med werlds- liga, utan med allehanda andeliga sånger, hwar- af tre slag här omröras, åswen som i Epistelen til the Epheser h).

§. 3. Psalmer äro ester ordets egentliga bemärkelse sådane andelige sånger, som ej alle- nast sjungas med röst, utan ock spelas med mu- sicaliska instrumenter, ehuru ordet tages ock i widsträcktare mening för alla slags andeliga sånger, åswen lässånger, som innehålla tackså- gelse til Gud och hans nådes beprisande emor oß, antingen instrumenter therwid brukas, eller icke, såsom Jacob säger: lider någor ibland eder bedröfwelse, han bedje. Är någor wid godt mod, han sjunge psalmer i). An- deliga wisor kallas the, som innefatta allehan- da andeliga läror. Orden i nådene kunna sammantagas med the följande således: och sun- ger i nådene, nämligen i åmjutande af HEr- rans nåd, eller, som Luther thet uttryder: trösteli- gen, käriligen och wälbehageligen, Gudi eder Frälsare, sjunger honom til lof och åra. Sjunger Heranom, nämligen Heranom

Jesu, som uttryckeligen nämnes i nästföljande versen, eder tilbedianswärde Frälsare, som på många ställen egenteligen kallas Herren *), emedan alla Enå, theas som i himmelen, på jorden och under jorden äro, skola sig böja i Jesu namn, och alla tungor bekänna, at Jesus Christus är Herren, Gud Sader til ära, som så uphögt honom k), samt wil prisad och ärad warða i honom l). Alle Guds änglar tilbedja honom m): äfwen som Seraphim, om hwilka Esaias berättar, at de ropade: Selig, helig, helig är Herren Zebaoth, hela jorden är full med hans ära n), hwilket Evangelisten, och Apostelen Johannes i synnerhet lämpar på wår Frälsare Jesum, med thesa orden: thetta sade Esaias, när han såg hans härlighet, och tälade om honom o). Men huru skall man sjunga, och, som Paulus i breswet til the Epheser på anförda ställe tillägger, spela Heranom i sitt hjerta? Ej i sitt gamla stenhier-ta oo), thet gamla, oförändrade, ifrån Herren til sig self och werlden bortwända sinnet: ty tå heter thet: haf bort tina wisors bulle ifrån mig, ty jag orkar icke höra titt Psaltarespel p), utan i andanom och sanningen q), thet

*) Starke råknar 300 ställen i Företalet til Pauli Bref T. 2. p. m. 667. Syn. Bibl. Ex. conf. Carp. Th. T. 1. S. 488. Sch. Schönig. Krebs. Lex. N. T. p. 361. Luth. &c. cit. Comp. Th. Pract. p. 308. sqq.

k) Phil. 2: 10, 11. Se Catech. Förel. s. 601. s. och 409. l) Joh. 14: 13. m) Hebr. 1: 6. n) Esaiä 6: 3. o) Joh. 12: 41. oo) Hesek. 36: 26. p) Amos. 5: 23. q) Joh. 4: 24.

thet är så, at Jesu ande får wara of när, til at wäcka nytt ljus, och werka i of nytt hjerta, som wi pläge sjunga r), enligt thet heliga ordet, som allestädes betingar, at i Jesu Christo intet annat gäller, än et nytt kreatur s).

§. 4. Thet är en ewig och högwigtig sanning, enligt både med then Hel. Skrift och sundt förnuft, at som Gud är et ewigt, osynligt och andeligt wäsende, icke behöfwande någon ting, efter han gifwer allom lif, anda och alt t), så behöfwer han ej heller wår tjänst, och wil thesfore hwarcken för sin egen skull dyrkas, ej heller kan han, såsom ande, dyrkas med människo händer eller läppar, utan som Jesu säger, och nämndt är, i andanom och sanningen, så at han, som är then wäsendtelige kärleken u), och ingen ting högre åstundar, än at få meddela sig åt sina fria kreatur, får dragga them til sig, utur thet osaliga tilstånd, hwari the sjelfwe störtat sig, och göra them i sin förning saliga. Thesfore kallar Apostelen thet en skälilig eller förnuftig Gudstjänst, at människan låter af Guds barmhertighet draga sig, at gifwa sig Gudi såsom et offer v), eller gifwa honom sitt hjerta, och låta sin ögon hans wägar behaga, hwarom then sjelfständiga wisheten beder i Ordsp. Boken x); eller som thet heter i wårt ingångs språk, och går ut på thet samma, låta Christi ord bo uti sig.

r) Sw. Psalm: B. N. 232. v. 2. s) Gal. 6: 15.
 t) I Tim. 6: 15, 16. Joh. 4: 24. Ap. G. 17: 25.
 u) I Joh. 4: 8. v) Rom. 12: 1. x) Ordsp. B. 23: 6.

En thet är ej et dödt, utan lefwande ord, som werkar alt hwad til lif och Gudaktighet (tjänar 1), nämligen andeligt lif och hwad thet til hörer, andelig Gudstjänst, sådan som then bör wara i Nya Testamentet, thet är, tronens rättfärdighet i et nytt hjerta, och tronens frukter i et nytt lefwerne, samt Guds Andas ledande i all sanning, utom hwilken all utwärtens Gudstjänst är såsom en dåres gärning, utan rätt systemål.

§ 5. Så nödigt thet är, å ena sidan, at wid sin salighets förlust hålla ihetta grundbegreper; så oberäknsamt wore å andra sidan, at förkasta then utwärtens Gudstjänsten, som för rättas, bland annat, med utwärtens bön och sång, och hwad ihertil hörer. En först höra våra kroppar, äfwen så wäl som våra själar, Gudi til, såsom dyrt köpte, och är therföre rättmätigt, at Gud prisas så wäl i vår kropp, som i vår anda 2), och sedan kunna sådana andaktis öfningar, så the styras til sitt rätta ändamål, anses såsom nyttige handledningar och hjelpemedel, til at upwäcka, befordra och stärka then sanna Gudstjänsten i andanom. En efter människorna äro så finlige blesne, behöfwa the finliga anledningar, wäckelser och hjelpemedel, om theras hög skall lyftas ifrån thet jordiska, synliga och förgångetliga, til thet andeliga, himmelska och osynliga. Til then ändan har Gud, jämte sitt ord, gifwit oss Sacramenter, och förordnat, at Ordet skall ej allenast prädikas och höras med lekamliga öron, utan också

1) 2 Pet. 1: 3. 2) 1 Cor. 6: 20.

läsas och sjungas, samt under sången tillåtet, at andakten må understödjas genom musicaliska instrumenter. — Vi läse i 2 Chron. Boken om Konung Hiskia, at han satte Leviterna i Herrens hus med Cymbaler, Psaltare och Harpor, såsom David thet befalt hade, och Gad Konungens Siare, och Propheten Nathan: ty thet war Herrens bud genom hans Propheter a). Och at thetta icke skedde såsom en blott Ceremonie, icke at blott fylla öronen med ljud, utan med wördnad och böjelse för Herren, ses af thet som står sedan: at the läfwade Herren med glädje, och the böjde sig, och tilbädo b). När David i Ps. 81. förmanar til Guds låf och tacksågelse i högtider, förmedelst trummor, ljufliga harpor, psaltare och basuner, tillågaer han: ty thetta är en sed eller stadga i Israel, och en Jacobs Guds rätt c). At thet war en sed i Israel långt före Levitiska Gudstjänstens inrättande, finne wi af 2 Mos. Boks 15 Cap. at när Herren hade nedlagt sitt folks fiender, och genom Mosen utfördt them utur Egypten, hwilket war en förebild til Christi seger öfwer våra andeliga fiender, i kraft hwaraf han utförer oss ifrån thet andeliga Egypten, djäwulens, syndens och dödens osaliga herrawälde; då söng Moses och Israels barn Herren om en wisa, til at beprisa hans hårliga werk, samt at then Prophetissan Mirjam, Moses och hans broders Aarons syster, tog en trumma i sin hand, och alla qwinnor fölgde henne efter i dans med trum-

A 5 mor

a) 2 Chron. 29: 25. b) vers. 30. c) Ps. 81: 5.

mor *d*), såsom i allmänna frögder war brukeligt. Thet som strax tillägges *e*), at Mirjam söng före them (således), Låt oss sjunga *H*Erranom, han hafwer gjort en härlig gerning, wisar at thenne dansen hade egenteligen Guds lof och pris til syftemål, och war således af helt annan beskaffenhet, än the nu för tiden brukelige dansar. Sammaledes när David dansade för *H*Erranom *f*), war thet ej heller någon werldslig dans, med stolta, fräckta och lättfärdiga åtbörder; utan thet war et hoppande och springande, eller en utwärtens lemmarnes rörelse, hwaruti then inwärtens glädje utbrast, af hwilken hans hjerta war upfylt, så han hämtade Arken af Obed Edoms hus, nämligen then andeliga glädje, samt heliga och prophetiska frögd, som han hade öfwer Christum, hwilkens förebild thenna Arken war: skedde förtheniskull af Gudelig andakt, i sällskap med them, som öfwer samma Guds helgedom frögdade sig, och woro hjerteligen glade.

§. 6. Som en innerlig glädje i *H*Erranom underhålles medelst wälljudande sång, och annan thetill lämpad musik i gemen, så skedde thet wid then Levitiska Gudsstjånsten i synnerhet, hwilkens inrättningar i anseende til musiken, omrörde wid et annat tilfälle *), jag nu för fortheren skull förbigår, woro ganska präktige och förundransvärde.

d) 2 Mos. 5. 15: 20. jämsf. Dom. 5. 11: 34.
1 Sam. 18: 6. *e*) 2 Mos. 15: 21. *f*) 2 Sam. 6: 14.

*) I min Predikan på 24 Sönd. efter Trinit. hållen wid et Orgwerks inwigande i Wånga Kyrka år 1748, tr. i Skara 1749, thet om Kyrko-musik är utförligare handladt, äfwen i tillagde noter, som jag thesöre här underlåter.

de. Förfarenheten vittnar, at musiken har en kraft med sig, at bringa människans själ til glada eller sorgeliga tankar, och göra en ändring eller rörelse i theß sinne, som wi se af Sauls exempel g), at då hans onda samwete bragte honom i swärmodighet, och then onde anden wiste betjäna sig af thesa omständigheter til sina afsigters befrämjande; så måste David spela för honom på harpan, hwilkens söta ljud hade then werkan på hans sinne, at hans grymhet och sinnes förwirring genom then sköna musiken förminskades och stillades, fast för hans egen motwerkan skull emot then sig altid tilbjudande nåden, thenna goda rörelse snart åter förswann, och han förblef i sitt gamla sinne, utan werkelig lewerners förändring. Och i Kon. B. 3. läse wi, om sjelfwe den Guds mannen Propheten Elisa, at han lät hämta en på strängespel förfaren man, på thet hans sinne, som war rördt emot Joram, måtte stillas, och då en Gudfruktig man, til Guds pris, tacksågelse och åkallan, spelade någon Gudelig sång, måtte icke allenast hans sinne bättre skickas at emottaga och framföra Guds uppenbarelse, utan ock the andre ångslige theraf til hjertelig åkallan och frögd i Heranom upwäckas, til at undfå Guds ord och hjelp. Så böra the orden förstås, at då Spelmanen spelade på strängarna, kom Herans hand öfwer Propheten h).

§. 7. Men ännu närmare röret of thet David i sina Psalmer så ofta omtalar, at han wil le sjunga Heranom en ny wisa eller sång,
 hwar

g) 1 Sam. 16: 14. följ. h) 2 Kon. B. 3: 15.

hwarmed han i synnerhet ser på Nya Förbundets härliga tider, då Herren Jesus, Nya Testamentets Medlare, efter sin wundna seger öfwer våra andeliga fiender, som förebitades dermed, at David öfwerwann Goliath och andra sitt folks fiender, (och hwarom wi sjunge uti vår trosbekännelse, at döden han för öf öfwerwann *i*), inskrifwer sin kärleks lag i alla theras hjertan, hwilkom han förlåter alla theras synder, och helar alla theras brister *ii*). En sådan beskrifning på Evangelium gifwer Luther i sitt företal för Nya Testamentet, och wid slutet af samma företal, wisar han utur Guds ord, äfwen som i företalet för Epistelen til the Romare, at Evangelium ej i annan, än nya födelsens ordning, kan rätt fåsta sig i något hjerta: hwaraf följer, at thessa nya sängen ej af andra än nya hjertan kan fattas, behållas och rätteligen sjungas. Äfwen thet samma, nämligen at thessa nya sängen, om Christi kärlek som all kundskap öfwergår *k*, fordrar nya hjertan; kunne wi inhämta af thessa Jesu ord, at nytt win skall ej tappas i gamla, utan nya flaskor *l*, hwarmed Frålsaren liknessewis will lära, huru wi rätt skole sjunga och spela Honom i våra hjertan, emedan thet gamla födliga hjertat ej kan tro på honom, eller i Honom finna sin ro, förnöjelse, kraft och styrka, utan allena thet nya hjertat, som Gud skapar i öf. Thetta läres öf i Uppenb. B. 5, då then nye sängen omröres,

hwar-

i) Ps. B. No 4. v. 3. *ii*) Ps. 103: 3. Hebr. 8: 10, 12. *k*) Uppenb. B. 5: 9, 10. jämsf. Ephes. 3: 18, 19. *l*) Matth. 9: 17.

hwarmed Christi återlösning beprisas, at then sjunges af andeliga Konungar och Präster *m*), hwilka Petrus så tiltalar: i ären thet utwalda släktet, thet Konungsliga Prästerkapet, thet heliga folket, och thet egendoms folket; at i skolen kundgöra hans dygd, som eder kallat hafwer ifrån mörkret til sit underliga ljus *n*). Och då ther talas om en röst af himmelen, hwilken war såsom harpolekares, the ther spelte på sina harpor, samt at the sungo en ny sång för stolen, tillägges, at ingen kunde lära then sången, utan the, som köpte äro af jordene, thet är, uttagne af närwarande onda werld, samt Gudi sin Frälsare upoffrade och helgade, som med qwinnor icke besmittade äro, nämligen med andeligt horeri, hwarmed Guds ord af många förfalskas i lära och lefwärne, utan följa Lambert ehwart thet går *o*). I samma mening omröres thet Mose, Guds tjänares och Lamfens sång *p*), som then nya sången kallas af then ordsak, at Guds genom Mosen utgifna heliga Sedo-lag, hwilkens summa är kärleken, inskriswes i thetas hjertan som på nytt födas, genom tron på Lambert, war i förtet uppenbarade Gud och Frälsare, hwilken så kallas i anseende til sin mandom, sitt tålmod i lidandet, samt ousägeliga mildhet och nåd, hwarigenom han, såsom Guds offerlamb, gjort sig berättigad til våra hjertan, emedan han köpt oss med sitt blod *q*).

§. 8. Hwar och en uplyst Christen, som lärt af

m) Uppenb. B. 5: 9, 10. *n*) I Pet. 2: 9. *o*) Uppenb. 14: 2, 3, 4. *p*) Uppenb. 15: 3. *q*) Uppenb. 5: 9.

af Guds Andas döma andeligen om andeliga ting, hvaraf then naturliga människan intet förnimmer ^{r)}, finner wäl at these, såsom andelige och himmelske, äro långt högre ting, än at the genom en naturlig musik, thet är et harmoniskt eller sammanstämmande ljud af naturliga röster, med eller utan instrumenter, kan åstadkommas. Musiken har i och för sig sjelf ingen kraft och förmåga at uplysa, omvända, pånyttföda, helga och förnya en människa, som allena är Guds werk genom ordet, och then dermed förenta Andans kraft. Men då sinnet genom wäl inrättad och thertil lämpad musik wäckes til ömra, rörliga och samlade tankar, kan Guds Ande, som passar på alla tillfällen at komma åt människan, bereda henne at gifwa akt på the Guds ord, som tillika sjungas och spelas, och så uplyfta sinnet at tänka thet som är högre, at intresset thet af blifwer listigare. Thersföre beder Apostelen i anförda ingångspråk, taget utur hans bref til the första Christna i Colosen, at the skulle lära och förmana hwarandra med Psalmer och lässånger. Psalmer blefwo sjungne efter Judiska sättet, emedan the förste Christne hade lärt sin sång och musik af Judar eller Hebräer, som först antogo Christna läran, och efter thetas sätt lärt sjunga med Psaltare, eller instämmande af musicaliska instrumenter. Så länge the förste Christne ej hade kyrkor, så kunde the ej heller hafwa kyrko-musik. Ehuru Orgwerks början och ursprung är owist, så at man ej så noga wet hwad tid Orgor i kyrkorna först blefwo införde, och

wi

r) I Cor. 2: 14.

wi ej theruti sätte någon nödwändighet, utan
 bruke them allenast för et understöd wid sången;
 så kan dock icke nekas, at Orgwerks konsten är
 en dräpelig konst, emedan en ensam människa
 kan therigenom på en gång åstadkomma et har-
 moniskt ljud af många hundrade, ja tusende so-
 ner. Ton- eller ljudkonsten, så wäl then som sker
 med blotta människoröst, som then hwilken sker
 med spel, eller människo konst, är i sig sjelf en
 ädel konst. Herren sjelf, naturens Mästare, har
 så inrättat the skapade tingen, at hwart och et
 efter sin art kan gifwa sitt ljud ifrån sig, samt
 therhos förlånt människan förstånd och skickelighet,
 at så kunna sammanstamma thesa åtskilliga ljud,
 at theraf blifwer en behagelig harmonie och öf-
 werensstämmelse. Efter then underrättelse man
 har af Bibliska Historien, blef wäl Instrumental-
 musiken upfunnen af Jubal, en af Cains ef-
 terkommande ^{s)}, som misbrukade then til yppig-
 het och wällust. Dock som Herren sjelf icke al-
 lenast anbefalt Instrumental-musiken wid then Le-
 vitiska Gudstjänsten i Gamla Testamentet, utan
 ock låtit sina Apostlar upmuntra öf härtil i Nya
 Testamentet på sådant sätt som omrört är; så
 finne wi theraf, huru nödigt thet är göra skilnad
 emellan tingens misbruk och rätta bruk, samt
 at thet äfwen hörer hit som Apostelen säger, alt
 thet Gud skapat hafwer, eller, såsom Skapa-
 re, gifwet människo förstånd och wisshet at up-
 finna, som kan användas til något godt ändamål,
 är så wida godt och gagneligt, och intet
 bortkastandes, som med tackfågelse taget war-
 der:

s) I Mos. 4: 21.

der: ty thet warder helgad t genom Guds ord och bönen t).

§. 9. Wärdaste och Allskelige Åhörare. Thenna föreställning om Christeligt bruk af Psalmer och Kyrko-musik har jag haft anledning at göra eder i dag, theraf, at thet nya Orgwerk här i Domkyrkan, hwarom Högwälloslige Landshöfdinge Åmberet och Högwördige Dom-Capitlet härstädes slutat contract med Director Musices och Kongl. Privilegerade Orgbyggaren Herr Johan Everhardt, och hwarpå bemälte Herr Directeur i några år med berömlig insigt och outtröttelig flit arbetat, är nu til fullbordan bragt, och Skara Stifts Domkyrka således blifwit försedd med et Orgwerk, som, efter Musik-kännares intygande, täflar med de ypperligaste i Riket. Och som thenne dagen är beramad til at inwiga thet, thet är, at genom ordet och bönen afföndra thet ifrån alt annat bruk och nyttjande, til et sådant heligt och enskylt bruk, som omördt är; så wilje wi, sedan wi hafwe hört af Guds ord thet korreligen ansöbras, som i synnerhet hit hörer, helga thet Herranom, under thet wi utgjute våra hjertan för honom i bönen.

§. 10. Jag böjer thesfore min hjertans knä til vår Herras Jesu Christi Fader u), som wil kännas, dyrkas och tillbedjas i sin Son Jesu Christo v), i hwilken bor all Gudomens fullhet lekamligen x), och beder af alt hjerta, at thet måtte på oss fullbordas, som förebildades när musiken wid Jerusalems tempels inwigande up-
föra

t) 1 Tim. 4: 4, 5. u) Eph. 3: 14. v) Joh. 14: 9, 13. Phil. 2: 10, 11. x) Col. 2: 9.

fördes, at som HErrans härlighet upfylte templet y), hwilket Tu HErre Jesu, som är thet sjelfständiga Ordet z), Guds tin faders härlighets sken och hans wäsendes rätta beläte a), sjelf utryder om Tin Kropps tempel b) wi måtte låta Ditt ord så rikeligen bo uti oss, och Tin Anda bereda oss, at sjunga och spela Dig i våra hjertan, at thet i sanning må kunna sägas om oss, thet wi äre Guds tempel, i hwilka Guds Ande bor c). HErre förhjelp oss af nåde thertil, at thetta werket må lånda til Ditt heliga Namns ära, och til theras upmuntran och upwäckelse, som thet nu och framdeles höra, och med thet samma sjunga, at the beständigt må blifwa på minnte thetom, thet Tu icke äras af blotta ljuder, utan blifwa inför sin Gud och Frälsare thepå upmärksamme, huru af werkets starka och lustiga toner theras hog må uplystas, och hjertan röras til aktgifwande på ordet, som sjunges och höres, at thet såsom allena saliggörande, får bo och verka uti them d). Och som wi thesfore hört af Ditt ord, at ny säng, hwarom wårt nya Orgwerk påminner oss, fordrar nya hjertan, om wi skole blifwa stickelige at ingå i Ditt rike dd); så är ingen bön nödwändigare än thenna: Skapa i oss et rent och nytt hjerta, och gif i oss en ny wiß Anda! e). Tu som lofwat at alle skola blifwa lärde af Gudi f), lär oss at ej längre sjunga efter wår egen andas lärdom, utan

B

sjun-

y) 2 Chron. 5: 13-15. z) Joh. 1: 1. a) Hebr. 1: 3. b) Joh. 2: 19, 21. c) 1 Cor. 3: 16. d) Col. 3: 16. e) Ps. 51: 12. Hesek. 36: 26. f) Joh. 6: 45.

sjunga såsom Din Ande gifwer oss at tänka, tala och sjunga, med nytt hjerta, ny tunga och nytt språk, som är af then beskaffenhet, at då then naturliga människan i sitt förestliga och oförändrade sinne wil härma thet samma, låter thet i Din öron så obehageligt, som när kroppen wil härma näktergalen. Thet som för oss och alla människor är omöjligt, är dock för Dig möjligt g), nämligen at gifwa then döda lif, genom Ditt lefwande ord i Din salighets ordning, och så uplifwa then andeligen döda, så helbregda göra then fränka, at dumben får röra sin förut stela tunga, och med henne framföra then sång, som ingen annan kan lära, än the som af Dig köpte äro, och i Din återlösningss kraft uttagne ifrån närvarande onda werld h). Herre Jesu Christe! Dig hafwer tin Fader gifwit en ny wisa i munnen, som wi läse i tin tjänares Konung Davids Psalmer i), til at läfwa honom för hans hjelp under Ditt lidande, för thet han nederstog i Din död våra andeliga fiender, och gifwit Dig all magt i himmelen och på jorden k), som Tu thertil använder, at samla Dig en kyrka och församling, hwilken helweres portar icke skola warda öfvermågtige l), så at thet nu heter i himmelen: wi tackom Dig, Herre Allsmågtig Gud, Tu som äst, och waret hafwer, och tillkommande äst; ty Tu hafwer taget Tina stora kraft, (magt) och regnerar m). Tu,
som

g) Matth. 19: 26. h) Gal. 1: 4. Eph. 2: 5. &c. Uppenb. 14: 3. i) Ps. 40: 4. jämf. Luc. 1: 68. 79. Sw. Ps. B. No 219: v. 8. k) Matth. 28: 18. l) Cap. 16: 18. m) Uppenb. 11: 17.

som nu sitter på thronen, och säger: si! jag gör all ting ny *n*), och wil all mer och mer fullberda thet löfte, som Tu har gifwet genom Tina Propheter, at gifwa oss et nytt hjerta, och en ny anda uti oss, och taga bort stenhjertat, och gifwa oss et hjerta af kött, samt göra et sådant folk af oss, som låta leda oss af Tin anda på tina vägar *m*); låt Tu nåd och sanning blifwa så wäldig öfwer oss, at wi frivilligt undergifwe oss thesa Tin Andas werkingar, hwarigenom wi kunne blifwa skickelige at så sjunga och spela Dig i våra hjertan, at thet blifwer et sammanstående af öfre och nedre Choren, nämligen af then triumpherande församlingen i himmelen, och then stridande här nedre på jorden. Och som i then öfre Choren sjunges, enligt hwad wi hört af Ditt ord, en ny sång, som ingen kan lära, utan the som i nya födelsen fått omförena öron, hjertan och läppar; så utlys oss, samt styr och regera oss så med Tin Anda, at thet må blifwa vårt hufwudsystemål, at göra oss et nytt hjerta *o*), eller afklåda oss then gamla och ifklåda oss then nya människan *p*), hwilket så rätteligen sker, när wi så tro på Jesum med hjertat, at wi genom tron få lif i hans namn *q*), och såsom et Guds Israel wandre efter thenna redan omrörda regla, at i Jesu Christo intet galler hwarcken et eller annat, hwarcken bön eller sång; med the bästa mått rörande och intragande instrumenter; utan

B 2

alle

n) Uppenb. 21: 5. jämf. Esa. 43: 19. 2 Cor. 5: 17.
m) Hesek. 36: 26. *o*) Hes. 18: 31. *p*) Col. 3: 9, 10.
q) Joh. 20: 31.

allena et nytt Kreatur, en tro som är werkande genom kärleken r). Bewara nu o HErrre! thenna Kyrka med thes Orgwerk ifrån alla olyckshändelser. Bewara och wålsigna wår Nådigste Konung, under hwilkens spira Kyrkan fått njuta the af thes Glorwördigste Företådare anslagna inkomster, hwaras thetta Orgwerk blifwet bygd, och Domkyrkan med hwad thertil hörer, underhålles. Behålt som wi bedje i then of förestrefne Kyrkobönen, wår Konungs hjerta wid thet ena, at han Titt helga och stora namn altid fruktar och älskar, och uplys honom med nåd och wisdom. Och som wi under en nådig Öfwerhers Christeliga Regemente åge then förmon, at få icke allenast gå med hopen til Kyrkan och skåda then sköna Guds-tjänsten, utan ock blifwe underwiste i salighets-ordningen, både offenteligen och enskilt; så lät o HErrre! genom Sin barmhertighet i thenna Skara Domkyrko församling blifwa et Guds Israel, som fågnar Jesum wål, och som här i nådetiden beredes, at i himmelen med palmer i händer, bland alla Guds wänner, låfsjunga Lambert förutan all ånda, ja ewigt s). Wi utbedje of nåd, at nu göra början härtil, tå wi upstå, och under wårt nya Orgwerks instämmande sjunge efterföljande Psalm N:o 192. Allenaste Gud i himmelrik, ware lof &c.

Wi wille sjunga Herrenom i wåra lifsdagar, och låfwa wår Gud så länge wi äre til. Wårt tal behage Sonem wål t) Amen. Fader wår &c.

Ev-

r) Gal. 6: 15. jämsf. c. 5: 6. s) Sw. Ps. B. N:o III: 1. och 411: 13. t) Ps. 104: 33, 34.

Evangelium Matth. 5: v. 1—12.

Betraktelsen.

§. II.

The saliga själarnes kännetekn, som, glädde i Herranom, sjunga och spela Honom i sina hjertan. Härwid märke wi:

- 1) Huru thesa ätstillas ifrån them, som sjunga och spela sig sjelfwom i sina hjertan, med en ketslig glädje, som i sorg förbytes.
- 2) Beskaffenheten af then andeliga glädje, som themed utmärkes, at man sjunger och spelar Herranom i sitt hjerta.

Sörre Delen.

§. 12. At sjunga och spela i sitt hjerta, är något som utmärker en hjertans frögd och glädje. Thersföre säger Apostelen Jacob som wi hört: är någor wid godt mod, han sjunge Psalmer u). Glädje är en angenäm känsla i människans själ af något godt, som man antingen werkeligen har och väntar sig, eller inbildar sig åga och få njuta. Ingen är god utan Gud allena v). Han är enda lycksalighets källan: thersföre kan thet som ej härflyter af Honom, icke wara godt, ehuru godt sken thet har, utan måste wara ondt och kunde således icke draga människans begär, tycke och smak til sig, om smaken ej wore förwänd, och om thet ej hade thet falska skenet, hwarmed djäfwulen bedrager hela werlden w), och hwaraf

B 3

mån

u) Cap. 5: 13. v) Matth. 19: 17. w) 2 Tim. 3: 5. Uppenb. B. 12: 9.

människan förblindades, så at hon falsketigen inbildade sig, at thet wore godt. Alle människor eftersträfwa lycksalighet, och alle erkänna at then finnes allena hos Gud; och dock äro så som fråga efter Gud, som Skriften lärer, och försärens heten vittnar. Theraf ser man, huru sant Apostelens intygande är, at the säga sig känna Gud, men med gerningarna och hela sitt förhållande neka the thet x), at hos them råder oförnuft; kärlek til thet onda, och et hemligt Guds förnekande i hjertats grund: ty hjertelaget ligger öppet i werkelige förhållandet, och kan thet beskådas af then, som har uplysta förstånd ögon. Hurudant är då tilståndet? Emedan människan älskar mörkret mer än ljuset xx), wet hon icke, ty hon wil ej weta, thet werldenes glädje är sådan, at then af sin egen onda natur wändes snart eller senare, i bitter olust och sorg; ej heller wil hon thetom låta underwisa sig af Guds ord, ty hon håller sig ej för fattig på kunskap, utan twärtom för så rik, at hon af sig sielf wet, eller kan åtminstone sielf skaffa sig så mycken kunskap hon behöfwer. Sådane woro Judarne, som när Jesus sade, at han war werldenes Ljus, som kommet i werlden at uplysa the andeligen blinda, men måste lämna them i sin blindhet ouplysta, och således oomvända och ofaliga, som ej wille erkänna at the woro blinde; stötte sig hårpå, och sade til honom: manne wi ock wara blinde? y). The woro i sina tankar helbregda, som ej behöfde läkare z): theföre

kun-

x) Tit. 1: 16. xx) Joh. 3: 19. Luc 6: 25. y) Joh. 9: 40. z) Matth. 9: 12.

Kunde han ej påtvinga them sin tjänst, utan måste lämna them ohuipna.

§. 13. Och för samma orsak full säger Frälsaren i vår Evangeliska Text: salige äro the andelige, eller i andanom fattige, thet är, the som känna sig aldeles tome af alt andeligt godt, men belastade af alt ondt, som alla människor i sin fallna belågenhet äro; men inge andre än these bewekas til trångtan och innerligt begär efter then i Jesu anbudna saligheten: them hörer himmelriket til, thet är, af sådana blir Herran Jesus med sitt himmelrike wål och begärligen emottagen. These, såsom tillika i andanom bedröfwade, skola få, efter the annamagera hugswalelse, som til thet beklämda hjerats tilfredsställelse, werkeligen låter sig årfaras. These, som hungra och törsta efter rättfärdigheten, hwilken Gud af nåd i Christo anbudet, blifwa så måttade, at the, af innerlig förnöjelse, sjunga och spela Herranom i sitt hjerta *). Theremot beskriwer Frälsaren the annorlunda beskaffade i Luc. 6:te Cap. som med vår text bör jämföras, emedan then motsäridiga sinnes ställning i hwilken the själar äro, som lefwa och sjunga sig sjelfwom, med sina fölgher, tydeligen ther utsättas. Ther heter, ibland annat, således: we eder, eller i ären olycklige, som rike ären, nämligen i eder egen inbildning om edert goda tillstånd, som menen eder hafwa tilräckeligt förråd på andeligt godt, utan at behöfwa hämta thet annorstädes ifrån: ty i hafwen

B 4

*) Se, om så behagas, Catechetiska Föreläsningar s. 725 och följ.

wen eder hugnad a). Meningen är: i ären förnögdde med edert närwarande tilstånd, och begären ej blifwa annorlunda: i sjungen och spelen eder sjelfwa i edra hjertan, och wisan är then samma, som edra förfäder i sin köstliga säkerhet sunget, nämligen thenna af Jeremia upteknade b): thet står wäl til, thet står wäl til, fast thet dock icke står wäl, utan ganska illa til; men thetta är fördoldt för edra ögon.

§. 14. En sådan wisa söng Phariseen, prisande Gud med munnen, men sig sjelf i hjertat, så han stod och bad wid sig sjelf: Jag tackar dig Gud, at jag icke är såsom andra männifkor bb), jag gör icke thet och thet onda, som andre, utan theremot gör jag thet och thet goda, som andre icke göra, o. s. w. Sammaledes Biskopen i Laodicea, hwilkens wisa, som han söng och spelade i sitt hjerta, sig sjelf til ära, Frälsaren som ransakar hjertan och njurar, befalt Johannes upteknat, och förehålla både honom och oss til uplysning och omwändelse, så lydande: tu säger eller sjunger och spelar i ditt hjerta: jag är rik, nämligen på kunskap och förstånd, tro och hwad til Gudaktighet hörer, jag hafwer nog, i mig sjelf, och behöfwer intet lita någon annan til, och wetst icke, at tu äst eländig, jämmerlig, fattig på then wisdom som kommer ofwanifrån, blind och nakot c). Likaså then rike ynglingen, som kom til Frälsaren Jesum, at tala med honom om wägen til ewigt lif, så Jesus sade til honom: wilt tu in-

a) Luc. 6: 24. b) Jer. 6: 14. bb) Luc. 18: 11.
c) Uppenb. 3: 17. jämsf. Jac. 3: 15, 17.

ingå til lifwet, så håll budorden, hwartil han så swarade: alt thetta hafwer jag hållet ifrån min ungdom: hwad fattas mig ännu d). Han mente nu, at intet, i sådant asseende, fattades honom. Och sammaledes then rike mannen, som HErren JESUS beskriwer i Luc. 16:de, hwilken icke allenast utwärtens klädde sig i purpur och kosteligt linne, och war lustig til mods hwar dag i kräselighet och prakt, utan war ock sådan inwärtens i asseende på sin religion, som han på sitt sätt hade hämtat utur Guds ord, hwilket honom icke war obekant: ty thet står uttryckeligen at han kallade Abraham för Sader, och han tillika med sina bröder, hade Mosen och Propheterna, fast han icke hörde eller tydde them e).

§. 15. Men huru kunde han då, om han antaget Mosen och Propheternas skrifter för Guds sanfärdiga ord, så fritt hunga och spela i sitt förtsliga hjerta, och så uppenbart lefwa sig sjelf? Märker på thetta, M. A. ty thet angår åkwen och ee). Christus säger, at Judarna ransakade Skrifterna, men wille icke komma til honom at the måtte få lif f), och at the gjorde Guds bud til intet genom sina stadgar g). The hade gjort sig utur orden en läroställning, som passade för thetas förtsliga sinne, hwilket sitt systeme the sökte bewisa och befästa med idel Skrifternes språk, men wrängde utur thetas egna sammanhang, medelst sjelstagne måstrände grundmeningar, på thet sättet, som then naturliga män-

d) Matth. 19: 20. e) Luc. 16: 19, 24, 29. ee) Marc. 13: 37. Rom. 15: 4. f) Joh. 5: 39, 40. g) Matth. 15: 6.

nissans sinnes begär, hwilke woro fästade wid jorden, bäst behagade. The ärkände wäl ock sin swaghet och ofullkomlighet, men hwilade tryggt wid then utwärtas offer-Gudstjänsten, the lekamliga Levitiska reningarna, och then sköna Guds-tjänsten i templet. Äfwen som många föttsligen säkre ibland the Christna hwila tryggt i sitt falska tillräknande af Christi rättfärdighet, jämte sin bön och kyrkogång. Härmed gjordes och göres ännu i samma anda, fast under olika namn och omständigheter, porten och wägen til lifwet, hwilken ej annat kan än wara trång och smal för the föttsliga sinnet, som wi alle hafwe af naturen, til wid och bred b), och lagen som Christus kommet at fullborda och infriswa i sina trognas hjertan, uplösas och göres om inter, genom en falsk rättfärdighets lära, utan ny födelse och hjertats omskärelse af Gudi. Therföre Jesus, som är Herren war rättfärdighet, sedan han talat om rättfärdigheten, hwarefter the fattige i andanom hungra och törsta, säger til sina lärjungar: utan (om icke) eder rättfärdighet öfvergår the Skriftlärdas och Phariseers, som således uplöshade lagen, så skolen j icke (ingalunda) inkomma i himmelriket i).

§. 16. Men Frälsaren berättar ock om en annan wisa, som rike mannen söng efter döden, då han i helwetes afgrund uplyste sin ögon, och befann sig uti plågor och pina, som så lydde: jag pinas swäriligen, wändas gräseligen, i thenna

b) Matth. 7: 13, 14. Se Catechet. Föreläs. Föret. §. 6 och 7. i) Matth. 5: 19, 20. Se Catechet. Förel. §. 71. s. 480 och följ. med noten.

na lågan k). Then löse Falken, hwarmed han hade bestruket sin religions vägg, hade så affallet, som Herren säger genom Propheten, och befalt säga till alla bestyrkare, som med lös fall bestyrka l), sågande sjelf i samma mening, at thet hus, som bygges på sanden, faller omkull, och theß fall blifwer stort m). Thersöre när thet står i vår text: salige äro the bedröfwade, näml. öfwer sin kända sängenskap under syndens dom och tråldom, ty theße, som trängta efter frälsning, skola få hugswalelse; så heter i motsatsen hos Lucas: we eder som nu len, ty thet Guds barn förja öfwer, therät le werldenes barn; men skådesplatsen förändras, om icke här, dock i andra werlden. Så skall thet heta till them, som här med sitt löje betygat sitt oryggeliga upsåt at förblifwa i sitt förtliga oförändrade sinne: i skolen gråta och förja n), emedan thetas korta ro och glädje wändes snart, ärminstone efter döden, i en ewig oro, sorg och pust, gråt och tandagnissan. The äro, ehuru mycket the le, icke en gång här i tiden rätt sälle och förnöjde, utan the må företaga sig hwad the kunna, ställa sig huru the wilja, och dölja sig the bästa the förnä, så står dock fast thet Herren säger, at the ogudaktige, eller the som lefwa utan gemenskap med Christo, och således utom Gud, sig hellsom och werldene, hafwa icke frid o). Ty så man ej wandrar i sanningen och thet goda p), som är i och af Gud, all sannings och godhets enda springefälla, så rå:

k) Luc. 16: 24. l) Hesek. 13: 11. m) Matth. 7: 27.
 n) Luc. 6: 25. o) Esa. 57: 21. jämsf. c. 48: 22. c. 66: 24.
 p) 2 Joh. 1: 2, 4.

råder Idgnen och thet onda, hwarifrån plåga, qwal och marter är ofsiljaktigt, i anseende til theß egen onda natur, uprinnelse och sammanhang med theß uphofsman djäfwulen, en matk som icke dör, och en eld som icke utsläcket: fast thet icke så wisar sig i tiden på then allra förskräckeligaste sidan, emedan Herren, som hafwer tålmod med oss, icke wil at några skola förgås, utan at hwar och en wänder sig til bättring ^{q)}, thepå wäntar, thertil efter sin godhets, tålsambets och långmodighets rikedom läcker ^{r)}, och thepå både genom lag och Evangelium i nåde tiden ouphörligen arbetar.

§. 17. När Maria beprisar the stora werk, som Gud skulle uträtta genom then i hennes lif aflade Messias, werldenes Frälsare, så sjunger hon i sin härliga lofsång, at Han gör mäktiga gerningar med sin arm, förskingrar them som äro högmodige i sina hjertans tankar, sätter them af högsäret som the älska, och uphöjer the ringa, upfyller eller mättar the hungriga med godt, och låter the rika toma blifwa ^{s)}. Thetta går ut på thet samma som wår text, jämförd med Luc. 6: Cap., och har samma systemål, at utmärka them såsom osalige, som ej wilja kännas wid at the äro så onde och förderfwade, tro sig något wara, förtrösta på eget godt, och i sitt hjerta förhäfwa sig öfwer andra, samt i then falska förtrösthningen, så the sjunga i sina hjertan, thet är frid och ingen fara, förnöja sig i köttet och förstösa

q) 2 Pet. 3: 9. r) Rom. 2: 5. s) Luc. 1: 51-53.

sa then ädla och offattbara nådetiden: them skal förderfwet, som Apostelen säger, hasteligen eller oförmodeligen öfverkomma *z*). Thesa äro och blifwa ofalige: ty the annama ej nåden, utan misbruka then til befästelse i förtlig säkerhet, nedsänkas således af sin egen synda-tyngd uti fördärf och förtappelse *u*), hwarutur Herren Jesus icke får uplysta och draga them til sig, så länge the wilja behålla något eget, som är Belials verk i then fallna människan, och Christus ej kan tåla brederwid sig, emedan Kristus och Belial ej kunna förlikas *v*).

§. 18. Emot thesa sättas nu the fattige i andanom. Fattige i gemen kallas the, som ej hafwa något eget, utan lefwa af en annans barmhertighet. Therefore sjunga och spela the sin wålgörare i sit hjerta. Sammaledes the fattige i andanom, hwilke, såsom aflade och födde i synd, anse alt sit egna, som the hafwa i och af sig sielfwa, för ondt och förkasteligt. The sägas icke hafwa något eget, i then meningen, som Herren Jesus säger: Swär och en, som icke försakar alt thet han äger, både ondt, och thet som synes vara godt, men icke så är, tå thet ej är ofwan, utan nedan ifrån, han kan icke vara min lärjunge *x*). Therefore råder Apostelen Paulus, at then som tycker sig något weta, något kunna och något vara, han ärkänne sig vara galen, eller en dår *y*), på thet han må kunna uplysas och frälsas af
Chri-

z) 1 Theß. 5: 3. *u*) 1 Tim. 6: 9. Se flera språk här om Catech. Förel. s. 259. *v*) 2 Cor. 6: 15. *x*) Luc. 14: 33. *y*) 1 Cor. 3: 18. jämf. E. 1: 28. ff. E. 8: 2. Gal. 6: 3.

Christo, som är öf af Gudi gjord til wis-
het, til rättfärdighet, til helgelse och för-
löfning, med et ord, til allt i allom, och al-
tenast beröma sig i och af Honom, såsom gre-
nen af sin stam z). Sådane fattige anse sig
för idel tomheter af allt sant och godt, och tå the
rike sjunga en sådan wisa: Jag kan, jag wil,
jag wet, äro the i sit tycke like en uttorkad
brunn, som ej har en enda ren watudroppa,
bedja therföre och tigga såsom Konung David,
hvilken sade: Jag är elände och fattig; Gud
war snar til mig: ty tu äst min hjelpare
och förlofare; min Herre, fördröj ikke a).
Så oombärlig war Herren för honom, som wi
ock se af flere hans Psalmer, i synnerhet den
gyllene 119, nästan i hwar vers, hwaremot thet
uttrycket svarar i en bekant Kyrko-psalm, utom
Jesu jag förderfwas b). Om så beskaffade
fattige, heter thet hos Esaias, at the elände
skola hafwa glädje i Herrenom; och the fat-
tige ibland människors barn glädja sig uti
Israels helige c); emedan Herren som bor i
högden och helgedomen, bor ock när them som
en förkrofad och ödmjuk anda hafwa, på
thet han skall wedergwetta the ödmjukadas
anda, och hela (i grundtexten lifgifwa) the för-
krofades hjerta d). Sådana själar äro saliga, ej
för thet the äro fattige, utanför thet the gärna ta-
ga emot af Gud som gärna gifwer: Apostelen
införer 1 Cor. 15: 55-57 the trogne, såsom
sjun-

z) 1 Cor. 1: 30, 31. Col. 3: 11. jämf. Joh. 15: 5.
a) Ps. 70: 6. b) N. 141. v. 2. c) Esa. 29: 19.
d) E. 57: 15.

sjungande en härlig segerfång, äfwen som thet heter i Ryrko, psalmen: *Jesus hafwer för mig kämpat, Satans magt i grund neddämpat da*). Då the rike i sin falska tro och tröst tjåna en äfwerwunnen fiende, så begagna sig the fattige af thenna *Jesus* seger och i thenna meningen heter thet, at them fattigom predikas *Evangelium e*), emedan *Frålsaren* är egenteligen för syndare, *Läkaren* för fränka, och inga andra fatta til gagns begrepp häröf, än the som se sig wårde ewig dödd och förkastelse.

§. 19. Fattige af thet slaget hafwa alltid waret, och äro ännu få, i anseende til then stora hopen *ee*). Ibland thesa få woro på *Christi* tid, utom *publicaner* och *syndare*, som under sin swidande *synda*-kånsla kommo til honom, och ibland them *Zacheus*, *synderstän* wid *Jesus* fötter, *Lazarus* med hans *Systrar* och *thylika*, *sielswa Herrans Jesus* egen *Moder Maria*, som söng then *omrörda* härliga *lässången*. I thenna *lässång* finnas *gancka tydeliga wedermålen* af hennes *fattigdom* i *andanom*, i thet hon *fördömjufar* sig, *erkänner* sin *ringhet*, och *prisar* allena *Gud* sin *Frålsare*, *råknande* sig *ibland* the *förlorade* som *Han* war *kommen* at *upsöka* och *frålsa*, så at hon *bekände* äfwen för sin *egen del*, at hon *icke* hade sin *salighet* af sig *sielf*, utan i och af *Jesus*, när hon söng *sålunda*, *min siäl* *prisar* *storliga Herran*, och *min anda* *frögdar* sig, eller *jag* *frögdar* mig af *innersta hjerta*, i *Gud* min *Frålsare f*).

§. 20.

da) Sw. Ps. B. N. 259. v. 2. *e*) Matth. 11: 5. Esa. 61: 1. *ee*) Matth. 7: 14. E. 20: 16. *f*) Luc. 1: 46, 47, 48. E. 19: 10.

Sednare Delen.

§. 20. För at känna beskaffenheten af thenna andeliga frögd och glädje, som med sjungande och spelande i hjertat utmärkes, hwilket är sednare delen af vår föresatta betraktelse, böre wi låra känna beskaffenheten af Jesu härliga Evangelium, som af the fattige i andanom annamas, om hwilka thet heter, at himmelriket hörer them til. I Matthei 3:dje och 4:de Cap., som föregå vår Evangeliska text, berättas innehållet af Jesu och hans Förelöparens Johannis predikningar, som war et och thet samma, nämligen thetta: görer bättring (eller, förändrer edert sinne och lefwerne), himmelriket är när, hwilket Evangelisten Marcus så anförer: Guds rike, himmelriket eller himlarnas Konungarike, är förhanden, bättrer eder och tror Evangelio g). Thet kallas i gr. t. himlarnas Konungarike, emedan theß Konung, skatter, sätt at regera, samt hellska utgången och nyttan äro himmelske, och Herren Jesus är then Konungen, om hwilken David söng, ibland annat, sålunda: Sjunger Herranom en ny wisa, the heligas församling skal lofwa honom. Israel, thet andeliga Israel, som wil sägna och höra honom til, glädje sig öfwer then honom gjordt hafwer, ej allenast skapat, utan ock upvättat utur fallet och förnyat: Sions barn warre glade öfwer sin Konung h), som alt thetta til thetas frållning ifrån sina andeliga fiender, och ewiga salighet, så nådeligen uträttar.

Thens

g) Matth. 3: 2. E. 4: 17. jämsf. Marc. 1: 15.
 h) Ps. 149: 1, 2.

Thenna är äfwen meningen af the orden i then 100:de Davids Psalm, som i vår Kyrko-Psalm (N. 84) så äro öfversatte: Han är then öf hafwer skapat til sitt folk och fosterfår. Och efter thenne Psalm, wid thetta tillfälle, äfwen skal sjungas, finner jag nödigt förrut göra then påminnelse, at många sjunga thetta utan förstånd och estersinnande, om the undergifwet sig thetta Hans nåde-werk, eller om the allwarligen wilja ingå i then ordning, i hwilken the kunna blifwa Guds werk, skapade i Jesu Christo til goda gerningar i), och Honom til et egendoms folk, til Hans foster och betes-får, för hwilka Han så wil blifwa thetas rätta Post, som själen gifwer styrka och lust, at thetas tro kan ingen annan lida k). Råd och kraft härtil kan aldrig fela ifrån Konungen sjelf, som står för dörren och klappar l), som så ber, förmanar, bjuder, fallar och ropar til öf, och söker therigenom beweka och öfvertala vår fria wilja, at icke längre blifwa qwar uti synd, dödd, satans wäld och fördömmelsen, thet är i våra egna wägar, på hwilka wi söke en förgängelig lust och glädje, som förbytes i en ewig olust och pina, utan fatta annat sinne, wända om ifrån them, fly, förskjuta them, och wända öf til Honom af hela hjertat, som är thertil (til then ändan) både dödd och upståndnen, at Han skal wara vår Zerre och Konung, och wi Hans egne, som blifwa och lefwa under Honom i Hans rike, och Honom tjäna i ewig rättfärdighet, menlöshet och salighet m): en wer-
E
Felig

i) Eph. 2: 10. k) Sw. Ps. B. N. 163. v. 7. l) Upp. 3: 20. m) Rom. 14: 9. 2 Cor. 5: 15. 2:dra Trös-Ärt.

Felig salighet redan här i tiden. Han har frälsat, och wil frälsa thet som är förtappat, ty thet är Hans ämbete och ärende til förlorade människor *n*). Han står så med oss, at hwar och en som enfaldigt och hjerteligen tror på Honom, kan alla stunder säga: jag förmår alt genom Jesum, som mig mäktigan gör; och: är Gud med mig, ho kan då vara emot mig *o*)? Han wil oss ändtlig föra in uti himlaglädjen sin: men thetta kan ej ske innan han förut gjort oss skickeliga til at hafwa del i the heligas arswedel i ljuset *p*), ty ther skal intet inkomma, som besmitteligt eller orent är *q*), och utan helgelse får ingen se Herran *r*).

§. 21. I anseende härtill är thet et förträffeligt glädjeämne för en själ, som uplyst förstår hwad helgelse har at innebära, at Herran både säger, at wi skole vara helige, och at Han är then som oss helgar *s*). Ingen ting är mäktigare at korsfästa och döda then gamla människan, samt bereda oss til sålla himlens innewånare, än Christi kärlek, då then rätt får komma in på hjertat *ss*). Til then ändan har Jesus tillagat thet feta gästabudet, af kosteligaste win och råtter, som Han genom Esaias låfwade anställa i Nya Testamentets Församling *t*), som ther ock uttydes, bestående theruti, at Herrans folk skole frögdas och glädjas i sin Gud, som skal hjälpa och frälsa them, och uti Hans salighet:

n) Luc. 19: 10. *o*) Phil. 4: 13. Rom. 8: 31. *p*) Col. 1: 12. *q*) Uppenb. 21: 27. *r*) Hebr. 12: 14. *s*) Se om så behögas, Catechetiska Föreläsning. sid. 114 och 650. *ss*) Se Catechetiska Föreläsning. s. 1157 och 1267. ff. *t*) Esa. 25: 6, f.

het: hwilket ock Herren Jesus sjelf föreställer under liknelser af en stor Nattward *u)*, samt af en bröllops måltid, som en Konung gjorde åt sin Son *v)*. Thetta gästabudet syftar i gemmen uppå then saliga gemenskap, som Nya Testamentets församling och folk hafwa och njuta med och uti Jesu Christo, såsom lemmar i en kropp under sitt hufwud, och uppå then theraf flytande andeliga wälmåga, och fullkomliga glädje, som the trogne dageligen åga uti thenna gemenskapen. Han gör altid alt thet Han förwår wid sin andeliga wingård, plantar ådla winqwishtar och watnar them, och wåntar med alt skål at the skola båra windruswor, som thet heter i Esaie 5, och kallas thet en wisa: nu wål, jag wil sjunga minom wån en min wåns wisa, om hans wingård *x)*. Thetta förklarar Jesus således uppå Nya Testamentets tid: jag är thet fanna winträet, som nämligen altid utgiuter mina lifsafter: then som blifwer i mig, eller i mitt nådes och sannings ord, under kånndom af sitt elände, sin fattigdom i andanom, sin tomhet och brist af alt andeligt godt, behöfwer ej något ögnablick wånta på nåd och kraft: ty försonings, böds- och lifskraften utflyter beståndigt alla stunder, som Paulus säger, at thet synden öfwerflödar, thet öfwerflödar tå nåden mycket mer *y)*, och Frållaren sjelf, at af Hans qwed eller lif skola flyta lefwande watns strömar *z)*. Then som med barnsligt förtroende och förtroöstning til Jesu ord och löfte öpnar själen,

C 2

och

u) Luc. 14: 16. *v)* Matth. 22: 2. *x)* Esa. 5: 1.
y) Rom. 5: 20. *z)* Joh. 7: 38. Se Gezel. h. 1.

och uplåter hjertats dörr, at Jesu nådes fullhet och öfverflöd kan thet ingå, then fattiga själen undfår och niuter i trone thet andeliga och himmelska goda af Jesu, som i löfters ord framlägges, och således öfwen then andeliga glädje, som sjelfwa thet glada budskapet, hwilket wi kalle Evangelium, innebär: si jag bådär eder en stor glädje, som skal wedersfaras alt folk, Frälsaren som är Christus Herren, är eder född a), och hwarom Han sjelf säger i thet märkvärdiga Joh. 15 Cap. om winträet och grenarna: thetta hafwer jag talat för eder, på thet min glädje skal blifwa i eder, och eder glädje fullkommen warda; sedan Han hade sagt förut: blifwer i mig, och låter min ord blifwa i eder; blifwer uti min kärlek b).

§. 22. När själen blifwer i Jesu kärlek, och thenna kärleken får således obehindrad ingjutas i henne, så uplifwas tillika i själen en ousägelig glädje theraf, at människan ser, tror och förfar, at hon så innerligen och hjerteligen älskas af Jesu och Hans Fader c). Öfwen som Maria, så hon söng: min själ prisar storliga Herren, m. m. wille thetmed så mycket säga: ach hwad för en nådig och god Gud har jag? Mitt hjerta brinner helt och hållet i Hans kärlek, och then gläder mig så, at jag räknar alla the förmoner, för hwilka jag prisas, såsom obetydeliga thet emot: at hafwa Honom til min Gud och Frälsare thet är mig nog, och mitt alt. Jesus lofwar i vår text the hungrige och törstige at blifwa mättade, eller så förnöjde, at the icke skola
hun-

a) Luc. 2: 11. b) Joh. 15: 11. se förut v. 7 och 9.

c) Joh. 14: 21, 23.

hungra och aldrig skola törsta d), thet är, sakna icke något til sina andeliga behofwers förnjande, sakna intet ljus och lif, rättfärdighet och helgelse, förfoning och förlofning, tro och kärlek, såsom nyttan, frukten och kraften af thet omrörda andeliga gästabud, utan af glädje utropa: Herren är min herde, mig skal intet fattas e). Then nya sång eller wisa, som så mycket war propheterat om i Gamla Testamentet, lofwade Jesus at the skulle få sjunga och spela i sina hjertan efter Hans uppståndelse, så the skulle få en sådan hjertans glädje, som icke skulle tagas ifrån them f). Thetta är en ymse och inbördes glädje, at Jesus gläder sig öfwer then så högt älskade själen, som war förlorad, och nu är igenfunnen, och i Hans gemenskap intagen: likasom herden öfwer sitt återfundna får, qwinnan öfwer sin penning, och Fadren öfwer sin Son g). Thenna Jesu glädje meddelar och ingjuter Han i själen, och theraf uplifwas i själen en Gudomelig och himmelsk glädje, öfwer sin salighets Gud. Min glädje, säger Han, skal wara i them, och theras glädje fullkomlig: på thet the skola hafwa min fullkomliga glädje i sig h). Hwaraf kommer then innerliga lust til Guds bud, som Jesum älskande själar hyfsa, at the wandra i Hans bud med en glad kärleks lydnad, hwarpå mer ankommer, än thepå, at glädjen kommer til sinnets yttre känslor, hwilket icke alltid sker, i synnerhet under frestelsen och anfäkningar. Älsken i mig, säger Herren Jesus,

3

sub,

d) Joh. 6: 35. e) Ps. 23: 1, 2. f) Joh. 16: 22.
g) Luc. 15: 6, 9, 32. h) Joh. 15: 11 och E. 17: 13.

sus, så håller min bud *i*), och Hans lärjunge Johannes: thet är kärleken til Gud, at wi hålle Hans bud, och Hans bud äro icke swår *k*), nämligen för then, som i sitt hjerta tror på Jesum, och älskar Honom.

§. 23. Thetta kånneteknet måste wål märkas, i anseende til thet falska och födtliga Evangelium, hwarmed många ouplyste och oomwände trösta eller rättare bedraga sig och andra, til at glädja sig theröfwer, at Christus buret och borttaget thetas synders straff, fastän the qwarblifwa i synden, i sitt gamla födtliga sinne, utan ny födelse af Gudi, orätt lämpande på sig the Apostoliska orden, at ingen fördömmelse är öfwer them, som äro i Christo Jesu *l*). Ty themed at the icke wandra efter andan, utan efter köttet, twärt emot thet som står i samma Apostoliska språk, hwilket af them afstympas, bewisa the, at the icke äro uti, utan werkeligen utom Jesu. Thertföre utsätter Jesus i wår text flera kånnetekn på the saliga själarna, hwilka tillsammans tagne icke kunna lämpas på någon annan, än en werkeligen på nytt född: såsom at the äro saktmodige, hwilken Christeliga dnög hörer til Andans frukter *m*), at the äro barmhertige, nämligen såsom then himmelske Fadren, hwilken the likna såsom naturlige barn sin lekamliga fader *n*), at the äro renhertade, therigenom at Gud fått skapa i them et rent hjerta, eller rengjort thetas hjertan genom tron *o*); at the äro fridsamme och fridstifstande,

lik

i) Joh. 14: 15. *k*) 1 Joh. 5: 3. *l*) Rom. 8: 1.
m) Gal. 5: 22, 23. *n*) Luc. 6: 36. Matth. 5: 45, 48.
o) Ps. 51: 12. Ap. G. 15: 9.

liknande theruti fridsens Gud p); samt at the så älska rättfärdigheten, at the gärna lida för hennes eller Christi skull, som är theas rättfärdighet q), o. s. w. Thetta är then frivillige och kärleksfulle barnskaps anden, af hwilken Guds barn drifwas r), thet nya förbundet och testamentet, så Gud inskrifwer sina lagar och bud i människors hjertan s).

§. 24. Wi hafwa gådt betraktelsen igenom, och som wi började, wilje wi äfwen sluta med bön, så inrättad, at hwar tänkande kan theraf få anledning at pröfwa sig, huru med honom tillstår. "O Gud och människa Jesu Christe, Tu älskans- och priswärdigaste Herre, huru litet äst Tu känd, och huru få äro icke the ibland oss, som weta hwad thet är at tillbedja Dig i andan och sanningene, samt sjunga och spela Dig i sina hjertan. I Dig lefwe och röroms wi och hafwe warelse t): Tu tänker på oss, Tu står för vårt hjertas döer och klappar, för at bli hörd, inlåten och få meddela Dig med våra själar u). Ach! hwad gdra dock Fine, Dig til et egendoms folk dyrt köpte själar v). Wi förgåte och öfwergifwe Dig Tu allena förnöjande lifskälla, och sybelsätte oss med ringa, jordiska, förgängeliga ting, som intet hafwa, och följakteligen intet kunna gifwa något wäsendteligt för then odödeliga själen, emedan the förswinna såsom en rök, et damb, en fåfång (fugga x). Dock akte wi sådana ting, som wore the store och wigtige, emedan wi tänka först och sidst, måst

E 4

och

p) Phil. 4: 9. q) Jer. 23: 6. I Pet. 1. 6-9. c. 3: 14. r) Rom. 8: 14, 15. s) Ebr. 8: 10. t) Ap. G. 17: 28. u) Appenb. 3: 20. v) Tit. 2: 14. x) Jer. 2: 13.

och hårdst på sådant, och således hänge therwid med våra hjertan, men om Tig och Din saliga gemenkap äro så få ibland oss angelågne, bewisande dermed at the akta Tig och Din gemenkap för ingen ting. Huru kunne wi då, såsom sådane, sjunga och spela Tig i våra hjertan, emedan et ondt trä ej kan bära god frukt, och en källa kan utur en och samma ådra icke gifwa sött och bittert watn y). Då låfwas Tu med läpparna, och aras med munnen, men hjertat inrymmes til werlden, och the ting i werldene äro z). Ach huru stor är vår naturliga blindhet, och motwerkkan emot Din anda! Tu som bödd ljuset framlysa utur mörkret, uplys våra förstånds dgon a), til at i Ordet rätt beståda Dina Gudomeliga egenheter, Ditt hjertelag at Tu äst kärleken, men en så wis och rättfärdig kärlek, som ej kan förena Tig med oss, om Tu ej får stiltja thet onda ifrån oss b); Dina verk och gerningar sammansattade utur Ditt ord, och forteligen i våra tre tros-artiklar, Dina wägar och Dina många wälgerningar, som Tu så oförskylt alt stadiget bewisar oss, för at dermed läcka oss til bättring c). O! huru skulle wi då icke blygas öfwer vår otacksamhet, vår trögghet och fallsinnighet, onda frukter af et dödt ifrån Tig bortwändt hjerta. Ach! wäck oss krafteligen, at the som ännu icke lämpat på sig thet Tu säger, at the ogudaktigas wäg, bön, sång och spel är Tig en styggelse d), måtte waka up rätteliga, förstå thetta sitt elände, och försaka all
ogud-

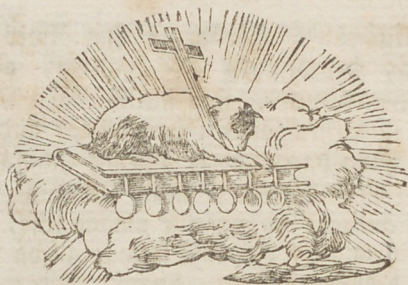
y) Matth. 7: 18. Jac. 3: 11. z) Matth. 15: 8.

a) 2 Cor. 4: 6. Eph. 1: 17, 18. b) 1 Joh. 1: 5. ff. E. 4: 16. x. c) Rom. 2: 4. d) Ordsp. 15: 8, 9.

ogudaktighet e). Förbarma Dig öfwer alla nederslagna, bedröfwada och ångsliga, och bered Dig af theras mun, som hittils warit så full af klagan, et låssjungande i barnastaps andan. Uppmuntra Dina barn, at ej allenast sjunga och spela Dig i sina hjertan, utan ock låta sitt ljus lysa för andra i uppbyggelig omgångelse, Dig til ära och pris f). Tu som lofwat gifwa Din församling herdar efter Ditt hjerta, sänd trogna arbetare i Din såd g). Välsigna denna Stad och Församling i synnerhet, at Ditt ord må rikeliga bo uti oss, och skaffa ymnig frukt til ewignert lif. Dig Treene Gud, Fader, Son och Helige Ande, ware lof och ära i ewighet." Amen.

e) 1 Cor. 15: 34. Tit. 2: 12. f) Matth. 5: 16. g) Jer. 3: 15. Matth. 9: 38.

Then Sednare Predikan
På
Första Söndagen i Adventet.

§. 1.

Gör Portarne wida, och Dörrarne i
werldene höga, at Irones Konung
må draga therin. Med så märkelige och mun-
trande ord tillsågas alla människor, at uplåta si-
na hjertan, och i trone annama eller emotta-
ga then annalkande högtlofwade Frälsaren
och Saliggöraren Jesum Christum, som här
kallas Irones Konung. Orden läsas the sam-
me uti Davids Psalm 24:de, then 7:de och 9:de
versarna. Thenne Psalm är en härlig prophetie
om Christi allmänna rike, och herrawälde öf-
wer all ting, i synnerhet om Hans Nåderike
samt Hans rätta lemmar och undersåtare theruti,
och tillsågas alla människor, at antaga Honom
för sin HErrre och Konung. Orden, hwarmed
then begynnes, äro ganska märkwärdige: Jor-
den är HErrrans och hwad theruti är, jor-
denes krets och hwad therpå bor. David
har taget them af HErrrans genom Mosen utgif-

na Lag *a*), som han plågade göra, emedan han war wan at hafwa lust i Herrens Lag, och tala om hans Lag både dag och natt, *b*), rå ofta, under sådana heliga betraktelser, then prophetiske Anden kom öfwer honom, uppenbarade för honom Christi hemlighet, nu i thesa, nu i andra Moses ord, och upväckte hans anda, at författa en Psalm theröfwer. — Thetta, som af upmärksamme Bibel-Forskare anses för en vigtig anmärkning, lysar them här, så wäl som på många andra ställen, klart i ögonen, huru David här sjunger om samma Herre, som han i föregående 23:die Psalm kallar sin Herde, och war then store Propheten och Förbunds-Engelen, som Stephanus säger, talade med Mose på berget Sinai *c*), then andeliga Klippan, som medföljde Israels barn i öken, hwilken Klippa Paulus säger *d*) war Kristus, och om hwilken han tillägger: Jorden är Herrens och allt thet therpå är. Thetta uttyder Herren Jesus om sig sielf, när han så säger: All ting är mig gifwen i wäld af min Fader. Mig är gifwen all magt i himmelen och på jorden *e*). Ty Fadren älskar Sonen, och allt hafwer Han gifwet honom i händer *f*). Genom honom är all ting skapadt, som står både här (v. 2.), och i Joh. 1: 3, samt i Hebr. 1: 2, 3, at Han, genom hwilken all ting är gjordt, Fadrens eller Guds Härlighets sken, och Hans Wäsendes rätta Beläte, bär all ting med sitt Kraftiga ord.

När:

a) 2 Mos. 19: 5. *b*) Ps. 1: 2. *c*) Ap. G. 7: 37, 38. *d*) 1. Cor. 10: 4. Jämf. v. 26, 28. *e*) Matth. 11: 27. E. 28: 18. *f*) Joh. 3: 35.

§. 2. Närmare efter Grundtexten lyder thet anförda Ingångs språket således: **I** Portar uphöjer, eller uplyfter edra öfra delar; orsaken är: efter j åren för låge, til en så Majestättiff Konungs ankomst. Här taltas Portarne, som i naturlig mening äro ett dödt ting, men här i andelig mening förstås alla människor, på alla orter the the bo, och af sin onda natur hålla dörrarne, eller tilgången, för **J**Esus, som kommer til them i sitt saliggörande Ord, tillutna, at uplysta sina hufwuden, sinnen och wid jorden fastade hjertan, låta upväcka sig utur sin syndasömn, och taga emot then tilbudna nåden, så thetas Förlofare och förlofning nalkas g). —

Widare herer thet närmare: Uplyfter eder i werldenes, eller rättare, ewighetens dörrar, **I** til ewigheten skapade odödelige själar, i hwilka **J**Esus wil inkomma med sin Nåd och Sanning, sågande til then åndan: **Si!** Jag står för dörren och Klappar h). Han kallas **A**rones Konung, emedan **G**ud eller **S**adren, som i **Z**onom är i), efter Hans utståndna lidande och wundna seger öfwer fienderna, frönt **H**onom med **A**ra och härlighet, gjort **Z**onom til en **H**erre öfwer sina händers werk, och lagt all ting under Hans fötter, enligt föregående **P**salmen 8: 6; hwarföre Han ock kallas af **A**postelen **H**ärlighetens **H**erre k) samt **K**onungen öfwer alla **K**onungar, och **H**Erren öfwer alla herrar l). **E**y Han är, som **P**salmisten tillägger, **H**Erren stark och mächtig öfwer sina
och

g) Luc. 21: 28. h) Upp. 3: 20. i) Joh. 14: 10.
k) 1 Cor. 2: 8. l) 1 Tim. 6: 15.

och våra andeliga fiender, Herren mächtig i strid emot them, såsom til then ändan uppenbarad, at han skulle förstöra djäwulens werk och gjärningar *m*), förlofa utur helswete och trösta ifrån döden *n*). Therefore Han ock heter wid slutet af Psalmen Herren Zebaoth, härarnas Gud och Herre, hwilkens härliga kamp och seger i Esaie 63, och flerstädes beskriswes. — Swad Han pålyftar ihemed, at Han står för dörren och klappar, wisar Han med thesa orden i thet bekanta Pingesdaags Evangelio: Then mig älskar, han warder hållande min ord, och min Sader skal älska honom, och wi skole komma til honom, och blifwa boende när honom *o*). Om sådana människor, i hwilkas hjertan Jesus bor genom trona, som Apostelen säger *p*), heter thet: I ären Guds tempel: icke allenast eder själ, utan ock eder kropp är Then Selige Andas tempel *q*). Thet man plågar kalla Guds hus, är icke, efter Skriftenes sätt at tala i Nya Testamentet, någon til Guds tjänst och dyrkan afföndrad särskild byggnad, utan sielfwa the rätt-troende människorna: som kånna, tjåna och dyrka Gud i andan och sanningen, hwilket sanme Christi Apostel Paulus på flere ställen lærer, at the äro leswandes Guds tempel, såsom Gud säger: Jag wil bo uti them, och wandra uti them, *m. m. r*). Afwen så skriswer han til Timotheum, på thet han måtte weta huru han borde sicksa sig i Guds hus,

m) Ps. 24: 8. Jåmsf. 1. Joh. 3: 8. *n*) Ps. 13: 14. *o*) Joh. 14: 23. *p*) Eph. 3: 17. *q*) 1. Cor. 3: 16. Cap. 6: 19, 20. *r*) 2. Cor. 6: 16.

hus, som är lefwandes Guds Sörsamling s). Och i Epist. til the Hebreer sätter han Sonens Christi hus emot thet Honom förebildande Guds hus, i hwilket Moses war en tjänare, sågande om thet förra: Hwilket hus wi ärom, wi nämligen, som rå wi höra Hans röst, icke förhårda våra hjertan z), utan widt uplåte våra hjertans portar och dörrar, at Arones Konung Kristus må draga therin, och thet bo såsom uti sitt hus, sitt tempel och sin boning.

§. 3. Allskade Åhörare! Så jag nu första gången predikar för Eder i thenna Nya Kyrka, åligger mig först at gemensamt med mine käre Åhörare tacka Gud, som nådeligen befrämjat the therpå arbetandes händeres werk, hwarmed nu kommet så wida, at then i dag kunnat, enligt Kongl. Majeståts Kyrko-Lag och Ordning, af Stiftets Högwördige Biskop til theß beståmda heliaa bruk inwigas, så at Hårlunda och Bjärka Sochnar nu fått thet, som i flere år waret et bekymmersamt öfwerläggnings-ämne wid våra Sochne-Stämmor, och åndteligen genom Respective Beredörandes berödmwärda drift och bemödade, i synnerhet en Herres, som therföre ej wil warda nåmd, men dock af oss alla kännes, ålffas och wördas, kommet til werkställighet, nämligen i stället för theras förra, små, mörka och förfallna Kyrkor, som wille falla oss öfwer hufwudet, en wida ansenligare, ljusare, fastare och beqwåmligare sammanbygd Kyrka. Men som wi redan hört i Inwignings-talet, huru wår Gudstjenst bör wara beskaffad, om then skal blifwa Gudi tack,

s) I Tim. 3: 15. z) Hebr. 3: 1, 6, 7. ff.

täck, och lånda oss til wålsignelse; så åligger mig, såsom thenna församlingens kyrkoherde, at fortsätta thenna bevakelsen. Då jag wil utur Guds ord wisa, at så nödigt thet är, at sådana hus byggas och underhållas för then Allmänna Gudstjenstens skull, och the helige ting som thet förvärtas; så angeläget är thet ock, både i anseende til then förmycket troende widspelsen å ena, och then intet troende Gudlösheten å andra sidan, at märka och besinna, thet sådana af wålgörande människor, i ganska lösligt och nödwändigt affseende byggde hus, äro dock icke thet hus, som i Guds ord egenteligen menas, när thet heter, at portarne skola göras höga, och dörrarne wida, at Arones Konung må draga therin, utan the med Jesu Blod honom til egendom dyrtköpte människorna, hwilka han wil hafwa til sitt tempel och boning, och tistalar thet före hwar och en af oss i synnerhet således: Min son, min dotter gif mig titt hjerta, och låt tin ögon mina wägar behaga u). Ty om thetta ej behörigen i agt tages, så sannas på oss then wefulla klagan, som Gud förkunnade sitt affälliga folk i gamla Testamentet, då Han förhöll them theras från sin Gud, under sielstwa then utwärtas präktiga Gudstjensten, bortwände hjertan, med thesa och thylifka ord: Israel för-gåter sin Skapare och bygger kyrkor eller palats v); Sörlåter eder icke på lögn, sägande: här är Herrens tempel, här är Herrens tempel; utan båttrer edert lefwerne och wäsende x).

§. 4.

u) Ordspr. 23: 26. v) Os. 8: 14. .x) Jer. 7: 4, 5.

§. 4. Thet är en af uplysta och nitiska Lärare länge förb, och således gammal Flagan *), at rå kyrko-föraktare ej kunna anses för then Christeliga Församlingens medlemmar, så går största hopen til en annan ytterlighet, at hålla kyrkan för sin Afgud, i thet the ouplyste, i stället för at söka och finna förenig med Gud genom ordet och Sacramenternas rätta bruk, blifwa the med sin tillit hängande wid medlen, utan at komma til målet, och göra sig således, i then sanna Gudsens ställe, en Afgud af thet som skulle leda them til Gud. Ty hwaråst then sanna tron icke finnes, thet måste i theß ställe vara antingen wantro, eller otro. Hwarföre i Guds Heliga Ord thenna dyra plikt ömt bindes på en Christi tjänares samwete, at så framt han ej wil ådraga sig swårt ansvar för delagtighet i thenna stora jämmer, måste han med sant och rätt-sinnigt nit bewisa sig såsom jordens salt y), hwilket förekommer förrutnelse, håller människorna funda i tron, och anförer them til en förnuftig Gudstjenst yy).

§. 5. Då wi närmare tänke härpå, finne wi thet aldeles hithörande, samt lända både til förklaringen af thenna dags Evangelium, och anförda thertil lämpade Ingångs-språk, som wi läse 2 Sam. 7: 5, 11, at när David hade föresatt sig bygga ett hus åt Herren Gud och Hans förbunds-ark, befalte Gud Propheten Nathan gå til honom med thesa ord: Gack och säg til min

*) Se Catechetiska Föreläsningar sid. 1348, eller Pontoppidans Colleg. Pastor. som thet citeras.

y) Matth. 5: 13. yy) Rom. 12: 1.

min tjänare David: Thetta säger Herren: Skulle tu bygga mig ett hus, at jag theruti bo skulle? Herren förkunnar dig, at Han wil göra dig ett hus. Thet samma årskände och Salomo wid Jerusalems tempels Inwigning, så han sade i sin Inwignings bön til Gud: Si! himmelen och alla himlars himlar kunna icke begripa Dig: huru skulle så thetta huset göra thet, som jag byggt hafwer z). Men han påminte sig tillika Guds Nådesfulla löfte til sitt folk, at Han skulle göra sitt förbund fast med them, hafwa sin boning uti och ibland them, och wandra ibland them, och wara theras Gud, och the skulle wara Hans folk a). Ty Herren war Gud, som är så sinnad til människor, som wi sjunge i vår Tros Bekännelse: Of för Sader wil Han wara af sin egen goda wilja, har ämnat och utsett människan såsom enda stället til sin lust och hwisla på jorden, sitt tempel och boning, emedan Hans lust är med människors barn b), och Han wil, at the tillbaka skola hafwa theras lust, eller förlusta sig i Herannom, så skal Han gifwa them hwad theras hjerta önskar c). At rätt hjerteligen och beständigte hafwa sin lust i Herannom, är ej möjligt för the gamla, köttliga och oförändrade hjertat, som naturligt wis har sin lust i ögonens begärelse, köttfens begärelse, och ett högfärdigt lefwerne d), eller theri, at lefwa werlden lik, och

D

följa

z) 1 Kon. 8: 27. a) 3 Mos. 26: 11. 12. Jämsf. 2 Cor. 6: 16. och Evh. 3: 17. b) Ordsp. 8: 31. c) Ps. 37: 4. d) 1 Joh. 2: 16. Ps. 8: 255. v. 8.

följa sin egen wiljas hågdrifter, med hwilket egna, såsom egen wisshet, egen rättfärdighet, egen smak och tycke, then fallna ifrån Gud bortwända människan håller HErren sin Gud med Hans nåd och sanning ifrån sig. Thersföre, på thet människan må bli stickelig til förening med sin Gud, hwaruti all hennes sällhet i tid och ewighet består, lofwar HErren Gud omskåra hennes hjerta, så at hon HErran sin Gud älska skal af hela hjertat och hela sin själ, på thet hon må lefwa e). Thenna andeliga omskårelsen heter annars ny födelse af Gudi, genom trona, i bättrings och omwändelses ordning, som börjas med ånger och sorg öfwer thet kända synda-eländet, hwarutur man ej kan hielpa sig sjelf, hwilket Skriften kallar ett förkrosadt hjerta, och en bedröfwad ande, öfver som Gudi behaga f), i anseende theril, at så the andre, såsom helbregda, icke behöfwande Läkare g), undandraga sig för Honom, kan Han hos thesa något godt så urätta. Thersföre säger Then Höge och Högtbesittne, Then ewinnerliga bor, hwilkens namn är Zeligt: Jag bor i högden och helgedomen, och när them, som en förkrosad och ödmjuk anda hafwa, på thet Jag skal wedergwicka, när mare efter grundrepten: lifgifwa them, och således saliggöra i min förening b).

§. 6. Härpå lyftar åswen Jesu samtal med then Samaritiska Qwinnan, som war intagen af en djupt inrotad fördom, at dyrkan och til-

be

e) 5. Mos. 30: 6. f) Ps. 51: 19. g) Matth. 9: 12. b) Esa. 57: 15.

bedjande skulle vara Gudi behageligare, och således kraftigare på en wiß ort, eller på något annat rum eller ställe, men fick af Frälsaren ihetta swaret: *Owinna tro mig: then tid kommer, at hwarken på thetta berget, eller i Jerusalem skolen I tilbedja Fadren, utan rätt tilbedjare skola tilbedja Fadren i Andanom och Sanningen i).* Meningen är: Nådnes och Bönes Ande lærer them rätt bedja *k)*, utan affeende på rum, ställe eller andre yttre omständigheter, med ett annat och nytt hjerta, eller med uplyst kannedom, andeligt begär och tro i hjertat, i Andanom, nämligen i Guds Andas gemenskap, i Andans ljus, begär, andakt och kraft, samt i Sanningen, så at man, af Gudommelig sanning uplyst, känner sin själs behof, och Nådnes anbudna goda, och låter sin mun widt up, som thet heter i Psalmen, thet är hjertats innersta begär, som ytttrar sig i utfägeliga suckar, at Herren må upfylla honom *l)*. Thetta är thet samma, som at göra porten wid och dörren bred, at Arones Konung må draga thetin, eller inkomma i hjertat, på thet Han thet må förstöra djäfwulens, samt uprätta sitt rike och regemente *m)*, i then Salighets Ordning, hwarom wi utur Guds ord underwisas uti the offentliga Läro- och Församlingshus, som plåga kallas *Kyrkor*.

§. 7. *Kyrkor* kallas helige, och anses såsom helgade *Heranom* i thet affeende, at alt hwad
D 2
ther

i) Joh. 4: 21, 24. *k)* Zach. 12: 10. Joh. 14: 26. *l)* Ps. 81: 11. jämf. Rom. 8: 26. *m)* 1 Joh. 3: 8, 9.

ther affhandlas, angår och tillhörer then helige Guden, samt syftar til thet stora ändamåls winnande Gud har med människor, som är, at draga them til sig, och göra them heliga och saliga i sin gemenskap ²⁾). När altså Kyrkor tillägges en helighet, så bör man ej förstå thet om en widhängande inwäres helighet, som skulle låda wid sielwa huset eller byggnaden, utan om the göromåls och förättningars helighet, til hwilka then är ämnad och äföndrad, thet är helgad, och hwilke alle syfta på människans allrawigtigaste förening med Gud ³⁾). These ämnen äro altid wårde wår djupaste och hjertinnertligaste högaftning, samt wår sorgfälligaste upmärksamhet, om wi annars wilje så alswarligen öfwerwåga saken, som nödigt är, och låra känna then til sin rätta beskaffenhet. Thet wigtigaste stycket af wår Gudstjänst och sammankomst i kyrkan, är then underwisning och handledning wi så utur thet heliga ordet, at låra känna Gud, och wågen til wår salighet. Hwar och en, som något efterfinnar thenna saken, kan mödödt finna, hwad then har på sig, och at then är wår Guds i högsta måtto wålgörande anstalt, at wi på ett thertil förordnad rum, och på wisa thertil bestånda tider, så låra thet, som oss är allrandwändigast, och måst oombårligt at weta, tro och werkställa. Om man någonsin sätter thet wårde på ting, som them med rätta tilkommer;

så

²⁾ I Pet. I: 16. I Theß. 5: 23.

³⁾ Ita melius Spalding Predigt. P. I. p. 477, *cujus cogitata quædam heic mea feci, quam alii Theologi recentiores.* Vid. Comp. Theol. Pract. p. 259. not.

så måste nödwändigt Gud och vår förbindelse med Honom, samt then ordning, i hwilken wi komme thertil, wara then allraangelågnaste och önskanswärdigaste af allt, som någonsin kan angå människor. Efter wi hafwe en själ, som mer betyder än kroppen; efter en ewighet förestår oss wisserligen, antingen wi tänke therepå, eller icke, emot hwilken alla thetta lifwets angelågenheter äro såsom en skugga, rök och damib, eller platt intet; efter vår ewiga lycka är, at hafwa Jesum, och lifwet i Honom, men vår ewiga olycka, at wara utom Jesu, at icke så känna Gud och then Han sändt hafwer Jesum Christum, at wi lefwe i Honom; så bör otwiswelaktigt blifwa wid thet Skriften säger, at allt är fåfängelighet o), men ett nödwändigt p): och then thet rätt besinnar, utväljer med Maria then goda delen, som icke skal them trognom ifråntagas, thet är, han väljer Jesum til sin högsta skatt och bästa del, hwartil wi upmuntras i then ärligen brukade Advents Psalmen, med thesa ord, tagne dels af vårt Ingångsspråk, dels af Dagens Heliga Evangelio: Låt up tin portar widt, Christum bjud in til dig, Han altar hos dig gästa, — Zosianna —. Wi så af Högtidsdagens Evangelio anledning, at thetta ämne widare utföra, hwartil wi utbedje oss nåd.

Evangelium Matth. 21: 1 - 9.

§. 2.

Betraktelsen.

D 3

Ino

Ingångens öpnande, och ett boställes beredande för Arones Konung, i våra hjertan. Härwid märke wi:

- 1.) Arones Konung, som kommer til oss.
- 2.) Huru ingången öppnas och boställe beredes för Honom i våra hjertan.

S Ö R R A D E L E N .

§. 9. Arones Konung, som kommer til oss, kallas först i uplästa Evangelio HERRN. (v. 3.) Denne mycket misbrukade titel, bör här tagas i sin förnämsta och allraegenteligaste bemärkelse, i hwilken ordet HERR svarar i the heliga Skrifternas emot thet stora Guds Namn Jehovah, som är i Sonen Jesu, enligt 2 Mos. 23, 7), så at dermed förstås Then Högste HERRN öfwer himmel och jord, i hwilken mening Angelen så kallade Honom wid bebodelsen af Hans födelse för herdarne, sägande: I dag är eder, I människor, födder Grälsaren, som är Kristus HERRN r), nämligen som Han heter annorstädes, Sanner Gud och thet ewiga Lifwet s), hwilken är alla herrars HERR, then ther sina och sitt folks fiender dämpar, nederlägger och besegrar, och är en HERR öfwer lefwande och döda ss). Han kallas såsom Människo
Gud

q) 2 Mos. 23: 21. Se Gezel. cit. Catech. Förel. s. 953. n. r) Luc. 2: 11. s) 1 Joh. 5: 20. ss) App. B. 17: 14 Jämsf. Ps. 2: 9. och 110: 6. w.

Gud, i afseende på sin för oss wundna seger, egentligen Wår Herre på många ställen i Skriften 1), och therutur i wår andra Tros-Artikel, emedan alla knå skola böja sig i Jesu Namn, och alla tungor bekänna, at Jesus Christus är HERREN, Gud Sader til åra 2), som så uphögt Honom, samt wil i Honom prisad och årad warda 3). Alle Guds Änglar tilbedja Honom 4) åfwen som Seraphim, om hwilka Esaias berättar, at the ropade: HELIG, HELIG, HELIG är Herren Zebaoth, hela jorden är full med Hans åra 5), hwilket Evangelisten och Apostelen Johannes låmpar på wår Frälsare Jesum med thesa orden: Thetta sade Esaias, när han såg Hans härlighet, och talade om Honom 6). Thetta *) måste wi wäl märka, för at låra känna thessa Herren, som befalte sina Lärjungar lösa och leda til sig then bundna åsninnan med thes sola.

§. 10. Widare heter thet i wår Evangeliska text: Såger til dottren Zion, si! tin Konung Kommer til dig. Så anförer Evangelisten Mattheus Propheten Zacharie ord, då han wil wisa, at, hwad Propheten hade sagt för 500 år tillbaka, nämligen at Christus wore Konung, och huru the borde anse och emottaga Honom, nu gått i fullbordan. Genom dottren Zion

D 4

för

1) Rom. 14: 9. 1 Cor. 8: 6. E. 12: 3. u. 2) Phil. 2: 10, 11. 3) Joh. 14: 13. 4) Ebr. 1: 6. 5) Es. 6: 3. 6) Joh. 12: 41. *) Som åfwen i föregående Predikan är anmärkt §. 3.

förstås Christi Församling, eller thet frivilliga folk af Judar och Hedningar, som wil i sitt sköte emottaga och hylla Messias, eller Herren Christum, then andeliga Konungen, som war kommen, at witna med sanningen, efter sin egen bekännelse inför Pilatus ^{a)}: äfwen som Jerusalems Stad fordom hyst innom sig Hans Förebild, Konung David på Zions Borg. — Ärendet, i hwilket Han kom, utmärkte Han thet med, at Han befalte lösa the bundna kreaturen, nämligen, at Han kom och kommer ännu i sitt ord til oss, til then ändan, at genom sin sanning frigöra ifrån syndenes skuld och tråldom, hwarom Han märkeligen talar i Joh. 8. at then som gör synd, han är syndenes, och följakteligen djäfwulens, samt then thet med förknippade förbannelsens och fördommessens träl, men at then som Sonen gör fri, han blifwer rättsligen fri ^{b)}, och at thet sker genom Sanningen af Sanningens Konung, hwilken icke med wåld, med eld och wapen insagar skräck til twungen undergifwenhet, utan med intagande föreställningar af sanningars klara ljus, drager til sig människo-hjertan, som Han säger (Joh. 18: 37): Swar och en som är af sanningen, som älskar och tilböriligen wårderar saliggörande sanning, han hörer, samt frivilligt följer och lyder min röst. — Om Christi Konungliga ämbete och rike sade ock en Himmelsk Hårold, wid bebodelsen af Hans afstelse och födelse, för Hans Moder Jungfru Maria: At Han skulle få sin
fa-

^{a)} Joh. 18: 37. ^{b)} Joh. 8: 34 och 36. Jämf. v. 32. Cap. 18: 37.

faders Davids thron, och vara en Konung öfwer Jacobs hus, thet är sin Församling, i ewig tid, och på Hans rike ingen ände vara c). Christi härliga rike kallas Davids thron, emedan thet war åt hans säd uttryckeligen lofwadt i 2 Sam. 7: 12, thet thet första uttryckeliga löfte finnes, som David fick, när han hade föresatt sig, at bygga ett hus åt Herren, men Herren genom Nathan förbödd honom thet, som wi redan hört i Förberedelsen, och theremot gaf honom thet härliga löftet, at Herren Sjelf skulle bygga ett hus åt David, och åt hans säd och folk, thet andeliga Israel, som andeligen är omföret, uprätta och stadfästa ett ewigt rike. Och thetta är samma hus, tempel och rike, som Davids säd, thet är, Jesus Kristus skulle bygga åt Gud, eller Gud åt sig och sina trogna genom och uti honom, hwilket förebildades genom Jerusalems tempel, thet Davids son Salomo byggde, men tillämpas på Jesu kropps tempel d): ty i honom bor all Gudomens fullhet lekamliga e). Thetta tempel blef nedslaget i Jesu död på korset, men åter uprättadt och förhärligadt i Hans uppståndelse, som Han förrut sagt f). Således är Jesus Kristus thet tempel, theruti både Gud och Hans rätta folk bo tillsammans, såsom Jesus säger: Fadren är i mig, och Jag i them, och the i mig, at the skola warda fullkomne uti ett, eller fullkomligen förenade g). Therefore och thet andeliga Israel kallas Selga man-

D 5

na

c) Luc. 1: 32, 33. d) Joh. 2: 21. e) Col. 2: 9.
f) Joh. 2: 19, 21. g) Joh. 14: 20. Cap. 17: 21, 23.

na medborgare, och Guds husfolk *b*). Honom har Gud framsatt til en Nådastol *i*), i hwilken Han betar sig nådelig för sitt folk, och i hwilken these trösteligen framgå til sin Gud, och sinna barmhertighet, samt hjelp i behagelig tid *k*). Ja, these äro lemmar i Hans kropp, som i tro och kärlek äro sammanfogade med sitt Huswud Christo, samt lefmande stenar, uppbyggde på Grundwalen och öfwerste Hörnestenen Christo, uti hwilken hela thenna Guds byggning sammanfogas och wärer til ett heiligt tempel i HERRanom, och en Guds boning i Andan *l*). Thetta är thet rätta Guds tempel, hwilkets uppbyggande påskyttas genom Guds Ord, som predikas i våra Kyrkor, och hwarom Zacharias propheterar *m*), at thet skal byggas af en man, som heter Semach, hwilket ord betyder telning eller wårt, som Christus kallas i anseende til sin uprinnelse såsom en telning af jorden, sågande om Honom, at Han är then, som uppbygger HERRanom tempel, sitter, regerar och är Präst på sin stol, eller Konungliga thron, emedan i Christi Person, äfwen som i förebilden Melchisedeks, the twänne ämbeten, thet Konungliga och Prästertiga äro förenade.

§. 11. Efter sin Mandom war Han uprunnen af wår torra jord *n*): men Hans rike dock icke jordiskt, eller af thenna werlden *o*). Thet
ses

b) Eph. 2: 19. *i*) Rom. 3: 25. *k*) Hebr. 4: 16. Se Catech. Förel. §. 77. *l*) Eph. 1: 22, 23. E. 2: 20-22. 1 Pet. 2: 5. *m*) Zach. 6: 12, 13. Se Catechetiske Förel. s. 545. *n*) Ef. 5: 2. E. 11: 1. *o*) Joh. 18: 36.

ses af the anstalters olikhet, som plåga göras wid en jordisk Konungs intåg, jämförde med them, som gjordes för thenna allrastörsta Aro- nes Konung, hwaraf tillika kan inhämtas, at Hans åra är af en helt annan beskaffenhet, än then werldliga åran. Ty såsom Guds tankar icke äro människotankar, och människowägar ej Guds vägar *p)*; så är en oändelig årtillnad emellan åra i Guds, och i människosinne. At se Jesum af Nazareth, then så kallade Timmersmanssonen, i oansenlig gestalt, ridande på en werk-åsninnos sola, war ei något, som kunde behaga then naturliga människans förtliga ögon *q)*. Dock sågo the, som hade uplysta förståndsögon, af jämförelse med prophetierna, at Han werkeligen war then utlofwade Messias, werldens Frälsare; och emedan åsnor icke woro tjänlige i krig såsom hästar, sågo the här för ögonen en fridsam Konungs upförande. The sågo ett rike, som ej borde komma med utwärtens århäfwor *r)*, utan thet som är ådlare än all förå gelig höghet och prackt, nämligen Guds salighet *s)*, osynliga Guds beläte *t)*, Guds hjertelag, uppenbaradt för människor i och af Guda-Mannen Jesu Christo, som kommer til them enligt prophetierna, Saktn. dig. Zacharias, som prophetat här om, kallar Honom ock Rättfärdig och en Hjälpare *u)* eller Frälsare; så man eiter Språk-bruket genom Rättfärdighet här, såsom flerstädes i Skriften, bör förstå Guds genom Christum öfwer oss utgurna nåd och barmhertighet,

p) Es. 55: 8. *q)* Cap. 53: 2. *r)* Luc. 17: 20.
s) Luc. 3: 6. *t)* Col. 1: 15. *u)* Zach. 9: 9.

het, then wi i Ordet finne, och i en rätt salighets-
 ordning therefter så ärfara, hwarom Evangelis-
 ten Johannes winnar, at Nåd och Sanning
 är Kommen genom Jesum Christum v). Nåd
 til them, som äro värde döden, och Sanning
 genom sanningens Konung til them, som, bedrag-
 ne af lögnens fader, genom lustar i willfarelse,
 eller bedrägeliga lustar, fördärfa sig x): hwar-
 emot then rättfärdige Konungen uprättar rätt
 och rättfärdighet på jorden *). Så at hela
 thenne ankommande Arones Konungs härlighet,
 i anseende til oss ifrån Gud affalne olyckeliga
 människor, sättes i Hans til Guds Salighet, i
 Evangelist bättrings- och tros- ordning, läckande
 och dragande oförläneliga godhet; och at så be-
 wisa then uppå människor, theruti sätter Han
 sin ära, hwilket then himmelska Härskaran ut-
 ropade wid Hans födelse, sägande: Ära ware
 Gud i Högden, m. m. y). — En naturligen
 äregirig man söker måst efter thet, hwarmed han
 kan lysa för förliga ögon, antingen andra män-
 niskor, eller så kallade småfolket må wäl eller
 illa therwid, allenast han winner sitt ändamål.
 Men Arones Konung kommer sielf fattig, på
 thet wi genom Hans fattigdom skole rike
 warda z), kommer icke at låta tjäna sig, ut-
 tan at tjäna, och gifwa sitt lif til återlöfning
 för många a). Om en jordist Konung kunde
 på kort tid lägga under sig, genom blodiga krig
 och segrar, hela jorden; så gjorde Han sig wäl
 gan

v) Joh. 1: 16. x) Joh. 8: 44. Eph. 4: 22. *) Jer.
 23: 5, 6. 1 Joh. 3: 7. y) Luc. 2: 14. z) 2 Cor.
 8: 9. a) Matth. 20: 28.

gansta mycket fruktad och respecterad, men blef we dock ej rätt högaktad och ärad i människornas hjertan, så framt Han ej slitet ondt för at gagna andra, och gjort sig människoslägter förbundet genom stora wälgjärningar. Hwad kan större wälgjärning vara, än tå hela werlden låg fången under djäwulen, och kunde ej hjälpa sig sjelf, at tå ej allenast wåga sitt lif, utan ock werkeligen dö b), såsom ett skuldoffer c), m. m. och såsom en Seger Herre öfwer alla fienderna upstå, för at uttaga människorna utur ulswamunnen, eller fångelsekulan cc), göra the bästa anstalter til theras frälsning, upoffra sig ther til, at werkeligen frälsa alla, som wilja gifwa sig i Hans frälse, och thet af allrabästa hjerta, af ömaste medlidande och innerligaste kärlek til sielfwa sina härskaste fiender, the förde människorna d).

§. 12. Ett ögonskentligt prof häraf finne wi i thet som hände, efter Evangelisten Luce berättelse, just under thetta Jesu intog e), at under the frögderop och lyckönskningar, hwarmed Han emottogs af the enfaldige troende själarne, så började tårarne rinna utför Jesu ansigte. Ty tå Han kom så nära, at Han ifrån Osioberget såg staden Jerusalem i theß närwarande skönhet och prakt; förestälte Han sig i sin allwetenhet theß innewanares för them okända syndaelände och motstridighet emot Gud, then therpå
föls

b) Joh. 15: 13. c) Esa. 53: 10. cc) Zach. 9: 11. I Joh. 3: 8. d) Rom. 5: 8. Luc. 15: 4. E. 19: 10. 11. e) Luc. 19: 41. Jämsf. D. Välters J. E. Histor. 5. B. 52. Cap.

följande förödelse, som 37 år therefter skulle them öfvergå, samt then ewiga olycka, uti hwilken the skulle störta sig, som ej af Honom wille låta sig beweka at lyda sanningen. Thetta rödde Honom til ett så innerligt medlidande, at Han brast ut i en häftig gråt, och höll i thet samma en bewekelig bättrings-predikan, som aldeles icke utmärkte någon wrede och hämdgirighet, utan twärtom ett hjerta, som blödde af innersta medömkan öfwer sina fiender, och alswarligaste begår, at, om the skulle kunna förmås at thet frivilligt tillåta, komma åt them med sin sanning, och frålsa them från thetas synder, samt then thetas flytande timeliga och ewiga olycka. — Utkade Åhörare! samma hjertelag har thenne Konungen emot oss, som alle södas med ett fiendteligt sinne emot Honom, ty thet s-m är födt af kött, thet är kött; och köttligt sinne är en fiendskap emot Gud *f*. Han, som lärt oss älfka våra owänner, har sjelf förelyst oss theruti med thet allrastörsta exempel, i thet Han låter sitt lif ej allenast för sina wänner, utan ock för sina owänner och fiender *g*), såsom kommen i werlden för at upöka och frålsa the borttappade och förlorade människor *b*), och sedan Han blefvet uphögd ifrån jorden, är Han när oss alla dagar uti sitt Ord och sina heliga Sacramenter, för at draga oss til sig *i*), och således sjelf öppna ingången och bereda ett boställe för sig i våra hjertan: hwilket är sednare stycket af vår betraktelse.

Sed:

f Joh 3: 6. Rom. 8: 7. *g*) Matth. 5: 44. Rom. 5: 10. *b*) Luc. 19: 10. *i*) Joh. 12: 32. Matth. 28: 20.

Sednare Delen.

§. 13. Huru dermed tilgår, at boställe beredes för Arones Konung i våra hjertan, kunne wi finna, så wi fäste vår upmärksamhet på thet folkets beskaffenhet, som emottogo Jesum wid Hans Konungliga intåg. The hade blefwet upväckte utur sin syndasömn, och bragte til et beskymmersamt sökande efter Guds rike, genom Jesu och hans förelöparens Johannis bättrings predikan k), som skedde i Hans kraft, hwilken hade haft then werkan, som Herren Jesus sielf beskriswer med thesa orden: Ifrån Johannis Döparens dagar intil thenna dagen lider himmelriket wäld, eller tyckes likasom intränga sig med wäld, och the wäldige riswa thet til sig l): likasom thet säges om en begärlig wara, som fås för godt köp, at then riswes bort. Så gick thet med them, som läro upwäcka sig, at ransaka och söka sitt wäsende, och omwända sig til Herren m). The blefwo fattige i Andanom, bedröfwade med en sorg efter Guds sinne, samt hungrande och törstande efter rättfärdigheten n). Och för sådane är thenna Jesu röst oändeligen behagelig: Kommer til mig — Jag wil wedergwicka — I skolen finna ro — m. m. o). När the nu hörde, at Jesus kom, och drog ned för Djobers get, för at hålla sitt intåg i Jerusalem, såsom Arones Konung, berättar Lucas p), at hela
ho-

k) Matth. 3. och Luc. 3. Capp. l) Matth. 11: 12.
m) Klag. 3: 40. n) Matth. 5. Se föregående Predikan, §. 13 och 18. o) Matth. 11: 28, 29. p) Luc. 19: 37, 38.

hopen af hans lärjungar, begynte med frögd och hög röst låfwa Gud öfwer alla the kraf-
ter som the sedt hade, sågande: wälsignad
ware Han, som kommer en Konung i Zer-
rans Namn: Strid ware i himmelen, thet är,
ach! at et rikt mått af nåd och sällhet må the-
ifrån öfwer oss utgutas, och åra i högden,
ware Gud af alla Änglastarar och saliga själar!
Mattheus anförer wäl i wår text, Jesu wän-
ners offentliga glädjerop och lyckönskningar, med
andra ord efter bokstafwen, men som dock gå
ut på thet samma, som thet heliga ordet Hosia-
anna i sitt mål utmärker, hwilket är taget af
Davids 118 prophetiska Psalm, som handlar
om Mesie seger, och brukades i synnerhet på
Judarnes Löshyddo högtid, hwilken fest firades
med största glädje 9). Men en större glädje war
lofwad i Nya Testamentet, tå the trogne skulle
få se Christum winna alt flere och flere segrar,
genom sina himmelska sanningar. Märkeligt är,
at i Judiska Rådet Sanhedrin war tå redan
beslutet, at döda Jesum, och befallning utgått,
at om någon wiste hwar Han uppehölle sig, så
skulle thet gifwas tillkänna, på thet Han måtte
gripas 10). Man hade thesfore snarare förmodat,
at Han skulle mötas med band och bojor, än med
palmqwistar och låssånger. Men Jesu lärjuns-
gar, hwilkas kännetekn thet är, at höra Hans
ord, samt gömma och göra thet, kommo ihåg
thetta, som Han ofta uprepade: Hwilken som
wil följa mig, han försake sig sjelf, och ta-
ge sitt kors uppå sig, och följa mig: ty hwil-
ken

9) 3 Mos. B. 23: 40. 10) Joh. 11: 53, 57. Samsf.
Båtter l. c. Cap. 51.

ken som wil behålla sitt lif, han skal mista thet: och hwilken som mister sitt lif för minna skull, han skal finna thet s). Dertfore aktade the inter, åtminstone icke wid thetta tillfället, Judarnas fiendelighet emot Jesum, utan beströdde hans wäg med gröna qwistar, och utbredde för honom sina kläder; then ene ropade öfwer then andra Hosianna. Med et ord: Jesus bemöttes med all then undergiftwenhet, som Mesias tilhörde.

§. 14. Så beskrifwes ock en upriktig Jesu lärjunge med thesa ord, i en af våra Kyrkofsalmer: Allena äst Tu min Krona m. m. För Tig wil jag ej stona, m. m. t). Och i en annan: The måste låta oss med frid, icke röfwa the oss ifrå vårt gods, lif också, hafwe sig thet bort, the winna icke stort, Guds rike wi wäl behålle u). Apostelen Paulus säger märkeligen, at såsom then då född war efter löftet, förföljde then som född war efter andan, så går thet ock nu x). Wi hafwe nu, Gudi lof! en Christelig Öfwerhet, som både i Grundlagar och årliga Bönedags-placater förmanar sina undersätare, at först och främst blifwa wid Guds Heliga Ord, hwilkets kärna och Medel-punct är then samme Jesus Kristus i går och i dag, och San theslikes i ewighet, samt tron på honom, som werkar genom kärleken y). Men genom then bästa Öfwerhets Christeligaste lagar kan ej then fiendskap borttagas utur människors hjertan, som, enligt sielfwa sakens natur, är och blifwer emellan

s) Matth. 16: 24, 25. t) N:o 345. v. 3. u) N:o 56: v. 4. x) Gal. 4: 29. y) Hebr. 13: 8. Gal. 5: 6.

lan Dwinnonens Såd och ormsens såd, eller emellan them som drifwas af Christi, och en mors sribig anda, emedan Christus och Belial icke kunna förlikas: hwaraf följer, at then som ej är med Jesu, måste vara emot Sonom, och then som ej församlar med Sonom, han förskingrar z). När thet kommer an på hjertats frivilliga begifwande, så kan hwarken Öfwerhet, eller Lärare gå längre, än at förmana, och på Christi wagnar bedja a) ett fritt folk, som ej emot sin wilja kan twingas, at bli saligt, utan har walet i sina händer, at wälja lif eller död, wälsignelse eller förbannelse. Och just therefore kan ej heller Sjelfwer Gud och Herren Jesus Christus komma längre med alla sina salighets anstalter, än at Han står för dörren och Klappar, och lämnar hwar och en fritt, at antingen höra, eller icke höra och lyda Hans Nåde-Röst.

§. 15. Si! säger Han, Jag står för dörren och Klappar b). Ach! en besynnertig Konung, som står för dörren: icke såsom en berjänt, utan såsom en wän, hwilken är uteslängd och wil komma in. Men hwart kan icke kärleken twinga Arones Konung, när then bragt Honorom ifrån himmelen, til at uppsöka förlorade människor, ehwar Han ock kan komma åt them. Han står för hjertats dörr, thet är, Han är i ordet närwarande, och arbetar genom sina sanningar på hwar och en, at uplysa thet förstånd, och böja wiljan til otwungen sinnesändring, samt läckar och bjuder på thet kärligaste, at bli annamad och emottagen, och lärer på
 hwad

z) Luc. 11: 23. a) 2 Cor. 5: 20. 5 Mos. 30: 19. b) Upp. 3: 20.

hwar sätt thet sker. Så heter thet ock på andra ställen: at Han uträcker sina händer hela dagen til et ohörsamt folk *c)*; at Han talar och kallar werldenä ifrå Solens upgång alt in til nedergången *d)*. Han klappar på hjertan med sin kraftiga sanning, eller thet lefwande ordets hammar *dd)*, at upväcka thet döda förståndet och wiljan, ifrån syndenes dödeliga sömn *e)*, til at känna sin röst i thet skrefna och predikada ordet, som alla kunna höra och läsa, men theß rätta mening inhämtas med behag allena af them, som äro wälsinnade, älskande sanningen och thet goda, som Han sjelf säger: Swilken som wil lyda Hans (Sadrens) wilja, han warder förnimmande *f)*. Hans anklappning kan förspörjas af alla: ty som Han wil, at alla skola salige warda, och komma til Sanningens känedom *g)*; så förekommer Han ock alla med sin nåd. Som af then naturliga Solen utgår både ljus och värma; altså af Nådnes Sol Christo, både uplysningar för förståndet, och insyrtande rörelser på wiljan, hwarmed Han ljusligen läckar människan, at se Hans hjertelag, och låta sig theraf beweka *b)*, och således böjer them utan twång, til at åthyda sanningen, och göra Hans wilja **)*, som är at uplåta för Honom. Then som af thenna Gudomeliga kraft låter upväcka sig, och böjer sina öron til at höra *i)* Hans röst, eller emottaga Hans sanningar, han uplåter dörren genom theras

E 2

kraft,

c) Es. 65: 2. *d)* Ps. 50: 1. *dd)* Jer. 23: 29.
e) Eph. 5: 14. *f)* Joh. 7: 17. *g)* I Tim. 2: 4. *b)*
 Sw. Ps. B. No 299. v. 3. **)* Matth. 7: 21. *i)* Esa.
 55: 3.

Kraft, då han öpnar sitt hjerta i Kännedom och årfånsla af sina synder, sorg och bedröfwelse theröfwer, samt en innertlig leda och wederstyg-gelse til synden. — Härpå följer, at then ogud-agtige öfwergifwer sin wäg, och syndaren sina tankar, och omwänder sig til Herren k), i en sann och lefwande tro: hwartil hörer en sann och lefwande kunskap om Nåden i Christo, som är tronens rätta grund, och har med sig et rätt bifall, en innerlig längtan och begär, samt werkeligt annamande och emottagande af sielfwa Herren Frälsaren, och thet i Honom tilbudna goda. Och då blifwer tron i människan, som thet heter i thet bekanta Luthers Företal, "et Guds werk, som henne förwandlar och på nytt föder af Gudi, och dödar then gamla Adam, och gör henne til en platt annan människa i hjer-ta, håg, sinne och alla krafter". Om hwilket alt, som nu blefwe för widlyftigt at beskriwa, Försam-lingens lemmar kunna och böra wid andra til-fällen blifwa närmare underrättade *). Med ingången och Nattwarden, som therpå följer, förstås then andeliga föreningen emellan Jesum och själen, då hon blifwer et Guds hus och tempel, hwarom the gamle estertänkeligen sagt, at then är ej en rätt Christen, som ej bär med sig til Kyrkan en liten kyrka, nämligen et at Her-ran Jesum upoffrade hjerta, ther Hans ord gjöms-mes och förwaras, at Jesus i ordet genom tron får bo och werka i hjertat: hwarom så mycket
 är

k) Esa. 55: 7. *) I Catechetiska Föreläsningarna är ut-förligen här om handladt S. 83, 99, wid 3:dje Artiklens förklarung.

är sagdt, både i förberedelsen och betraktelsens första del, som tiden nu kan tillåta.

Wid slutet af denna min första predikan i vår Nya Kyrka, fordrar mitt ämbete, at tillägga några påminnelser för mine käre Åhörare, huru wi rätt skole begagna oss af the predikningar, som här framgent komma at hållas. Jag wil göra thetta i största förhet, med anförande af några hit hörande Skriftenes Språk. — Beswara tin fot, förmanar then wisaste Konungen, när tu går til Guds hus, och kom til at höra 1). Härmed menas then upmärksamhet, hwarmed wi skole hafwa ändamålet af vår kyrkogång för ögonen, så at then som går til kyrkan, allwartiligen frågar sig sjelf: hwart wil tu, och hwad har tu ther at göra? Tänk på, at tu helgar hwilodagen, heter i tredje budet: tänk så, at tu låter tin motwerkan bestå, at Gud Sjelf i dig werka må m), såsom i sitt tempel och boställe, på thet tu må bli skickelig, at ingå i Guds hwila och rolighet n). Tänk til then ändan så, at the strödde tankarne må blifwa samlade af Gud och inför Honom, hwilket är aldeles nödwändigt, för at med så mycket större frihet kunna emottaga intryck i hjertat af the stora ting, som i kyrkan omtalas och behandlas. Man bør förut så tänka hos sig sjelf: Jag är sinnad, at gå thit, och höra thet, som för min lycksalighet är thet allrawigtigaste, hwarpå mitt ewiga we eller wäl hänger. Jag wil gifwa aft på föreställningar, som angå
min

1) Pred. 4: 17. Contuli in h. l. Spalding l. c. p. 484. m) Sw. Ps. B. No 1. v. 4. n) Hebr. 4: 1. Catech. Sörel. §. 26.

min förbindelse med min Frälsare, huru jag, som utom Jesu måste fördärfwas, skal få ärfwa lif i Honom o), och til then ändan omwända mig och bli såsom barn för Guds ord, efter jag annars ej kan inkomma i himmetriket p). Kom til at höra, säger Salomo, ej at göra Gud någon tjänst thermed, ty Han behöfwer ej vår tjänst q), utan wil blifwa känd och dyrkad, för at i sin kannedom göra andra warelses utom sig delaktiga af sin salighet, såsom thet högsta goda: och til then ändan wil Han, såsom Sanningens Konung, genom sitt ord uplysa oss om vårt onda, för at frälsa och fria oss therifrån, öppna oss ögonen, at wi måaz omwändas ifrån mörkret til liuset, och ifrån satans magt til Gud m. m. r). Bewara therföre icke allenast tin fot, utan i synnerhet titt hjerta med all flit: ty theraf utgår lifwet s). Thet naturliga lifwet är af thet lekamliga hjertat, men af et i helgelse förwaradt nytte hjerta ther Christus bor, är thet andeliga lifwet, som wisar sig i andans frukter, hwilka Skriften omtalar. Twårtom af et orent hjerta, såsom en förgiftad källa, utgå onda tankar och förtens gerningar, och the sådana göra, skola icke ärfwa Guds rike t). Köp sanningen, förmanar widare Herrans Ande i ordet u), thet är, besitta tig om en grundelig kunskap i himmelska läran, och sälg icke bort henne, eller wanwårda och förakta henne icke: utan se til huru tu hörer, enligt Frälsarens för

o) Ps. B. N:o 141. v. 2. Joh. 20: 31. p) Matth. 18: 3. q) Ap. G. 17: 25. r) E. 26: 18. Col. 1: 12, 13. s) Ordspr. 4: 23. t) Matth. 15: 19. Gal. 5: 19-21. u) Ordspr. 23: 23.

förmaning v), så at tu med förstånd urskiljer hwad tu bör höra, efter Thebalonicensernas exempel, som ransakade Skrifterna, om thet så förhöll sig, som Apostlarna för them predikade x), och annamade ordet, icke såsom människors ord, utan såsom thet sannerliga är, som Guds Ord y). Ty then som hafwer, är trogen i thet lilla, använder thet på bästa sättet, til sin och andras uppbyggelse, honom skal warda gifwet, alt mer och mer til fruktens förkofring; men then som icke hafwer, icke behåller och nyttjar Guds Ord, utan låter thet bortryckas, förtorkas och förqwäjas, som utförligen wisas, iå Evangelium om syrahanda sådesåker förklarad, thet han menar sig hafwa, skal ock tagas ifrån honom. Ty iå en ordets görare blifwer salig uti sin gärning; så får thenne, såsom en glömsker hörare, thesto swårare dom z).

§. 18. Nu HErre Jesu, then sak är Din, och these själarne äro dyrköpte, til at wara Dine egne. Genom Din Förshyn och nådiga hjelp, hafwe wi nu fått en ny kyrka, men hwad båta ofß alla goda anstalter, om wi ej tillåte Din Anda wara ofß när, och nytt ljus i själen wäcka a), om Tu ej får skapa i ofß rena hjerstan, och gifwa i ofß en ny wis anda b). Tu som säger och lofwar i Ditt ord: Si Jag gör allting ny c), förnya ock vårt sinne tillika med thenna nya kyrkan, omstår våra öron och hjerstan, höj Sjelf vårt hjerta och öra, at höra Ditt Ord, och lyda Din röst, at här må sinnas

v) Luc. 8: 18. x) Ap. G. 17: 11. y) 1. Thef. 2: 13. z) Jas. 1: 22. och följ. a) N:o 232. v. 2. b) Ps. 51: 12. c) Upp. 21: 5.

nas sådana Tina får, som Tu sielf beskriwer i Joh. 10: 27, 28. Min får höra mina röst, och Jag känner them, och the följa mig. Och Jag gifwer them ewinnerligt lif, och the skola icke förgås ewinnerliga; ingen skal heller ryta them utur min hand. Ja, drag of så krafteligen til Dig, at wi satte och behålle thetta nya sinne, som beskriwes i the bekanta verser, wi sluteligen skole hunga:

Så låt of öppna snart, wårt hjerta uppenbart, och så theß portar laga, at Jesus kan indraga; ty Han wil när them blifwa, som Sonom ej fördrifwa.

Ah! hafwom Sonom får, som Arones Konung är; Han är så hög och präktig, si wäldig, stark och mächtig; Han kan wår själ förswara, och i sin hand bewara. d). Amen.

d) Sw. Ps. B. N:o 41. v. 6 och 7.

R ä t t e l s e r.

Sid. 7. sidsta rad. står Ordspr. 23: 6. läs 23: 26. S. 11. r. 16, st. 3 Kon. läs 3 2 Kon. — S. 14. r. 7, står kan, läs kunna — S. 17. r. 5, efter b) sätt semicolon. — S. 30. r. 28, st. utanför; läs utan för — S. 31. r. 6, efter seger sätt colon. — S. 44. r. 3, efter edra tillägg hufwud, eller — Wid r. 16, står ewig=hetens, läs ewige — S. 51. r. 3, nedifr. st. 21, 24. läs 21=24. — S. 61: r. 24, st. utför, läs utföre. Smärre bokstafs=fel wid stafsningssättet låra ej göra något hinder i sielfwa meningen.

Exemplaret kostar hästadt 5 Schilling.

www.books2ebooks.eu